

Vysoká škola ekonomická v Praze a Český olympijský výbor
Sportovní diplomacie

SEMINÁRNÍ PRÁCE

Jiřina Prokopová

Podvádění v šachu

Odborný vedoucí: doc. Ing. Mgr. Štěpánka Zemanová, Ph.D

Oborový vedoucí: Ing. Mgr. Jaroslav Benák, Ph.D.

Fakulta: Fakulta mezinárodních vztahů

Praha 2019

Prohlašuji, že jsem tuto seminární práci napsala samostatně na základě vlastních zkušeností a přesvědčení a s využitím zdrojů uvedených v seznamu literatury.

V Praze dne 5. 5. 2019

Jiřina Prokopová v. r.

Chtěla bych poděkovat Českému olympijskému výboru za organizaci kurzu Sportovní diplomacie, kterého jsem se mohla účastnit. Dále potom Šachovému svazu České republiky, který mě do kurzu nominoval, za projevenou důvěru.

Velký dík patří také oběma vedoucím za konzultace a udání směru mojí práce. Zejména pak kolegovi Benákovi, který mě k rozhodcovskému řemeslu přivedl, dal mi základy a spolupracuje se mnou na rozvoji rozhodčích u nás na denní bázi.

Název práce: Podvádění v šachu

Autor: Jiřina Prokopová

Program: Sportovní diplomacie

Vedoucí:

doc. Ing. Mgr. Štěpánka Zemanová, Ph.D, Vysoká škola ekonomická v Praze

Ing. Mgr. Jaroslav Benák, Ph.D., mezinárodní šachový rozhodčí, Masarykova univerzita

Abstrakt: Šachy se považují nejen za krásnou a vznešenou hru, ale i za nelítostný sportovní souboj. Rozvoj technologií mu na jedné straně dává prostor moderního růstu a zvýšení atraktivity, na druhé straně ale představuje hrozbu pro jeho budoucnost kvůli nově se objevujícímu jevu podvádění s využitím počítačových programů. To volá po zavedení prostředků zamezujícím podvádění a jejich implementaci na šachových soutěžích. V současnosti však chybí adekvátní povědomí o problému, legislativa, která by nabízela konkrétní možnosti řešení i ochota se problémem zabývat. Na druhé straně roste míra pochybnosti o čistotě hry a šíří se paranoia mezi hráči. Cílem práce je tedy vytvořit seznam doporučení pro postup na českých šachových soutěžích pro organizátory a rozhodčí.

Klíčová slova: šachy, anti-cheating, podvádění, rozhodčí, organizátor

Title: Cheating in Chess

Author: Jiřina Prokopová

Program: Sport Diplomacy

Supervisors:

doc. Ing. Mgr. Štěpánka Zemanová, Ph.D, University of Economics, Prague

Ing. Mgr. Jaroslav Benák, Ph.D., chess International Arbiter, Masaryk University

Abstract: Chess is considered to be a beautiful and noble game as well as a ruthless sports battle. Development of technologies brings new opportunities to grow and creates a modern more attractive image of chess. In the same time it poses a threat to the very future of chess, because of a new way of cheating by using computer help. That calls for introduction of anti-cheating measures and their implementation at chess events. Current awareness of the problem is not high enough and there is no legislation which would give concrete solutions nor there is willingness to actually deal with the problem. On the other hand, there are raising doubts about the purity of the game and paranoia spreads amongst players. The goal of this paper is to create a list of recommendations for Czech tournaments, arbiters and organizers.

Keywords: chess, anti-cheating, arbiter, organizer

Obsah

Úvod	2
1 Podvádění	4
1.1 Typy a vývoj podvádění v šachu	4
1.2 Match-fixing	7
1.2.1 Způsoby match-fixingu v šachu	7
1.2.2 Globální problém	8
1.2.3 Návaznost na světový šach	8
1.2.4 Předem domluvené výsledky	9
1.3 Anti-cheating	11
1.3.1 Moderní technologie v šachu	11
1.3.2 Vývoj cheatingu	13
2 Limity disponibilních řešení	20
2.1 Předpisy FIDE	20
2.2 Právní předpisy	26
2.3 Zájmy relevantních aktérů	27
3 Návrh konkrétního řešení	32
3.1 Příklady osvědčených postupů	33
3.2 Problém	35
3.3 Hledání kompromisu	36
3.4 Výsledná doporučení	41
Závěr	46
Rady a doporučení	51

Úvod

Technologický vývoj a vzestup výpočetní techniky přinesl na pole šachu nové možnosti a napomohl jeho modernímu rozvoji. Zároveň ale představuje hrozbu pro sportovního ducha a férovou hru, když díky němu vznikají nové způsoby jak snadněji a úspěšněji podvádět. Prvním mezinárodně proslulým skandálem bylo podvádění na Šachové olympiádě v roce 2010. Originalita a vynalézavost podvodníků ale nezná mezí, existují případy videokamer v přívěscích a odesílání tahů pomocí Morseovy abecedy či naslouchátek v uchu napojených na Bluetooth, faktem ale zůstává, že na většině turnajů představuje nebezpečí prosté uschování chytrého telefonu např. na toaletách. Variací na takovýto případ je zdokumentováno nejméně.

Mezinárodní šachová federace FIDE (Federation Internationale des Echecs) se snaží s tímto neustále sílícím problémem bojovat. Součástí pravidel je dnes už směrnice zaměřená speciálně na obranu proti podvodníkům. Napovídá, co má rozhodčí dělat, aby odhalil podezřelé chování, a radí používat na turnajích detektory kovů, rušičky signálu aj. Dále mluví o tom, jak nakládat s podezřením, ale zároveň i s křivým obviňováním.

Na prestižních akcích je dnes pochopitelně zakázáno nosit do hracích prostor jakoukoliv elektroniku. Nesmí se však používat ani náramkové hodinky nebo vlastní psací potřeby. Hráči jsou bez rozdílu prohledáváni a šacováni, na olympiádách jsou mj. povinni hlásit rozhodčímu odchod na toaletu. Situace se tedy pomalu převrací v paniku a paranoiu, kdy mnozí hráči podezírají každého soupeře, který je dokáže něčím překvapit. Případy podezření jsou vždy ostře sledovány a mnohdy jsou velmi vypjaté, vzhledem k tomu, že trestem bývá zákaz činnosti či odebrání titulu.

K běžným činnostem rozhodčího tedy přibýlo vytvářet na turnajích takové podmínky a atmosféru, aby podobné podvádění bylo znemožněno a aby hráči měli šanci sehrát férovou partii. Naši rozhodčí navíc nemají žádný dokument, kterým by se mohli v situacích, kdy se ocitají na pomezí Pravidel šachu, zákonů ČR a etiky, řídit, nemají k dispozici ani žádná tematická školení. Na druhé straně mezi řadou z nich panuje jistá úroveň despektu a nedůvěry vůči těmto novým opatřením a pravidlům, berou je na lehkou váhu a malá provinění přehlížejí, což vytváří špatný precedens do budoucna. Je tedy potřeba vytvořit projekt, který by naše rozhodčí a organizátory seznámil s vážností situace, plnil funkci osvěty a zároveň poskytl návod, jak podobným situacím předcházet a jak se v těchto obtížných a choulostivých momentech chovat, když nastanou. Po takovém projektu je aktuálně velká poptávka, což vytváří dobré předpoklady pro jeho realizaci. Aby bylo podvodům při šachových soutěžích efektivně zabráněno, nestačí, že nalezené řešení bude mít potřebné technické parametry. Je třeba zajistit, že budou respektovány právní předpisy a předpisy FIDE (neboť jinak nebude FIDE akceptovat výsledky na turnajích hraných v ČR pro získávání mezinárodních titulů a pro mezinárodní rating hráčů).

Dosavadní praxe ovšem ukázala, že dalším limitem praktické realizace možných řešení je, aby příslušné řešení respektovali všichni relevantní aktéři, jejichž součinnost je pro realizaci přijatých opatření potřeba. Proto práce nejprve identifikuje všechny relevantní aktéry. Následně budou provedena semistrukturovaná

interview se zástupci relevantních aktérů, abych zjistila, jaké jejich zájmy jsou ve hře a za jakých podmínek jsou ochotni akceptovat navrhovaná řešení.

Výsledkem práce by mělo být nalezení konkrétního řešení ve formě doporučení, které bude vyhovovat právním předpisům, předpisům FIDE a zájmům všech relevantních aktérů.

1. Podvádění

Sport má na světě zvláštní postavení. Od nepaměti se těší velké oblibě napříč národy a kulturami. Obecně se považuje za ušlechtilou činnost, protože posiluje člověka jak po fyzické, tak duševní stránce. Učí disciplíně, fair play, týmovému duchu a důležitosti pravidel, formuje charakter a podněcuje touhu přiblížit se ideálu – vyhrát. Nebo se poučit z proher. Úspěšní sportovci jsou oslavovanými celebritami a zdrojem inspirace pro fanoušky po celém světě. Sport dokáže být jakýmsi univerzálním jazykem, po odstartování klání jsou zde pouze pravidla „hry“, zápolení nebo fandění, a na ničem jiném nezáleží.

Historie ukazuje, že touha po vítězství a výhodách s ním spojených je ale mnohdy silnější motivací než pravidla a fair-play. Podvádění se v nějaké formě objevuje pravděpodobně ve všech sportovních odvětvích. Nezáleží na tom, zda je důvodem nekontrolovatelná a pokřivená dychtivost uskutečnit své sny, snaha naplnit očekávání ostatních, honba za prestiží, anebo jednoduše za penězi. Co mají všechny společné, je rozpor s morálkou a smyslem sportovních ideálů. Porušování pravidel, jejich ohýbání a nečestné jednání všeho druhu neukazuje ani respekt ke sportu ani k soupeři. Nepoctivé soupeření není motivováno přáním zdokonalovat se a předvést ze sebe to nejlepší.

Do žádného sportu nepatří násilí, které může přerůst z nesportovního jednání k trestnému činu. Tak tomu bylo v nechvalně proslulém skandálu napadení krasobruslařky Nancy Kerrigan. [38]

Většina sportovních organizací je dále podepsána pod Světovým dopingovým kodexem, který chrání nejen regulérnost sportu, ale především zdraví sportovců. K nejznámějším postavám z dopingových afér patří např. sedminásobný vítěz Tour de France Lance Armstrong nebo sprinter Ben Johnson, který zaběhl světový rekord. Jejich výsledky byly po prokázání dopingu anulovány. [36]

V závislosti na charakteru každého sportu se liší další způsoby, jakými lze podvádět. Podvodník se může pokusit upravit sportovní náčiní nebo s ním manipulovat nedovoleným způsobem. Jako příklad lze uvést sovětského moderního pětibojaře Borise Onišenka, který upravil elektronické zařízení na svém kordu tak, aby zaznamenávalo zásahy i v případě, že nedošlo ke kontaktu se soupeřem. [29] Nebo maratónského běžce Freda Lorze, který si na Olympiádě 1904 zkrátil cestu jízdou v automobilu. [5]

Je tedy jasné, že určité způsoby podvodu mohou fungovat v jednom sportu, ale jsou bezvýznamné v jiném. V každém z nich potom vzniká unikátní problém, který je třeba vyřešit konkrétním a specifickým způsobem. To je do značné míry i případ šachu.

1.1 Typy a vývoj podvádění v šachu

K podvádění v šachu dochází od nepaměti. V posledních letech se tento problém však stává naléhavějším.

Podvodem se míní jakékoliv porušení Pravidel šachu FIDE¹ [26] a dalších řádů, které jsou uvedeny v tzv. Handbooku FIDE [27]. Dále pak porušení platné legisla-

¹Federation Internationale des Echecs neboli FIDE je mezinárodní šachová organizace. [25]

tivy Šachového svazu České republiky [6]. A to ať už k porušení dojde úmyslně nebo hrubou nedbalostí.

Prvním seriózním a souvislým textem, který se tímto tématem zabývá, je patrně článek Frederica Friedela, který byl původně vydán v knize *Advances in Computer Games 9*² a následně zveřejněn v upravené podobě na webu serveru ChessBase.[31][32][33][34][35]

Článek výstižně uvádí, že v obecné rovině existují hlavní tři typy podvodných jednání a čtvrtá kategorie zastřešující další různé nekalé praktiky. Vše začíná nesportovním chováním. Španělský mnich žijící v 16. století údajně radil „Umístěte šachovnici tak, aby vašemu soupeři svítilo do očí Slunce“. Traduje se, že někdejší ruský mistr světa Alexandr Aljechin brávil k zápasům svou kočku pro štěstí, ale také s vyhlídkou na případnou alergii soupeře. Jiní mistři zase vsázeli na narušení soupeřovy koncentrace pomocí kouře z doutníků nebo srkáním nápojů, pobrukováním či podupáváním. [31] Jedním z úkolů šachových rozhodčích je zajištění jednotných podmínek pro všechny hráče a dohled nad tím, aby nebyli ničím rušeni. Nemělo by se tedy stávat, že jednomu z hráčů svítí Slunce do očí a druhému ne. Kouření u šachovnice je dnes pochopitelně zakázáno, ale pokud je to možné, jsou pro tento účel vyhrazeny speciální prostory, kam hráč může zajít, pokud není na tahu. Cílem je také to, aby v hracích sálech bylo tak velké ticho, jak je to jen možné. Jestliže některý hráč svého soupeře úmyslně ruší, je to důvodem k napomenutí a při opakovaném provinění může jeho partie být i prohlášena za prohranou.

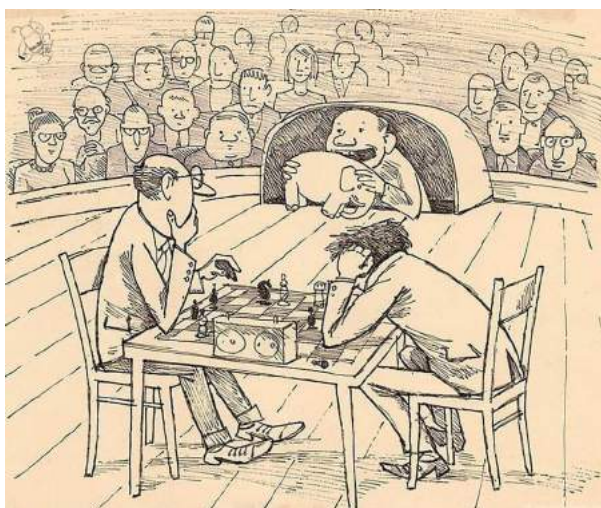
Do této kategorie s označením "různé" můžeme dále řadit také např. organizaci falešných turnajů nebo jakékoliv falsifikování materiálů a výsledků. Hráči samotní si takového jednání mohou být vědomi, ale nejsou jeho přímými účastníky. Je zřejmé, že pravidla etiky a morálky musí respektovat také organizátoři, rozhodčí a činovníci. Tato práce má však za cíl rozebrat možnosti podvádění šachisty během probíhajících partií.

Jako první se nabízí úmyslné a nepovolené narušení pozice na šachovnici. Myslí se tím přesunutí figury na jiné pole, než na jakém se nachází mimo svůj tah či úplné odsunutí ze šachovnice ve chvíli, kdy se soupeř nedívá. Takové jednání je v rozporu s Pravidly. Dochází k němu však obvykle pouze na nízké úrovni u začátečníků nebo při tzv. kavárenském šachu, který se provozuje pouze pro zábavu s volnějším pravidly mezi přáteli. V turnajovém šachu zpravidla nepředstavuje zásadní problém, neboť soupeř takový trik snadno odhalí a pokoušet se o něj je poněkud zahanbující. V případě praktického (vážného) šachu navíc oba hráči povinně zaznamenávají jednotlivé tahy do formulářů zvaných partiáře. Pomocí takového zápisu je pak snadné partii rekonstruovat, narušení pozice identifikovat a opravit. Na turnajích vyšší úrovně se v dnešní době také čím dál tím častěji hraje na elektronických šachovnicích, které samy nahrávají průběh partie a mohou být využity pro stejný účel např. v případě turnajů hraných rychlejším tempem, kde zápis není povinný.

Druhým typem je úmyslná prohra či domluvená remíza výměnou za protislužbu, typicky finanční odměnu. Tento problém, kterému se na mezinárodní úrovni říká *match-fixing*, se objevuje i v jiných sportech, kde je již aktivně adresován a řešen. Podrobněji bude rozebrán dále, viz 1.2.

²Herik, and B Monien. *Advances in computer games 9*. Universiteit Maastricht University of Paderborn, 2001. Print.

Nejzávažnějším typem podvádění je však obstarání rady od třetí strany. Ve sportu bezpříkladný problém, jehož analogie by se musela hledat u jiných her nebo třeba skládání zkoušek. V principu vždy existuje riziko, že silnější a zkušenější hráč, který pozici na šachovnici lépe rozumí, poradí slabšímu hráči, jak má postupovat. Rada se může týkat konkrétního řešení nastalé situace, obecného plánu hry nebo hodnocení dané pozice. Není potřeba dodávat, že to snadno může mít rozhodující vliv na výsledek partie. Důvodem k udělení rady může být jednoduše přátelství mezi hráči nebo vlastní zájem na výsledku partie. Z toho vyplývá, že logickým místem, kde k takovým radám může docházet, jsou týmové soutěže.

Obrázek 1.1: Humorné znázornění skryté nápovědy během šachového zápasu. Komplic naznačuje, že chce sníst slona, což je ruský výraz pro střelce. Hráči tím tedy předává informaci, že správným tahem je sebrat střelce. Autor neznámý.

Týmové soutěže v šachu se hrají na více šachovnicích, kde se nejlepší hráči z obou týmů utkají na první z nich, druhí nejlepší na druhé atd. Těchto šachovnic je zpravidla sudý počet, nejčastěji osm - jako např. v nejvyšší české týmové soutěži nebo čtyři - jako v nejvyšší světové týmové soutěži. Aby jeden tým porazil druhý, musí v zápase získat více bodů. Výsledek na jedné šachovnici tedy není tak důležitý jako výsledek celého týmu. Hráč první šachovnice je silnější než ostatní členové týmu a zároveň má přímý zájem i na výsledku ostatních partií. Taková situace je tedy potenciálně náchylná k podvodnému jednání

Ke konzultaci zároveň nemusí docházet přímo, ale přes prostředníka. Proto se také na vyšších soutěžích zavádí pravidla, která hráčům zakazují během partie komunikovat s kýmkoliv kromě rozhodčího. Na tomto místě je ale nutné předeslat, že ne vždy je zapotřebí slov, hráči mohou mít dopředu smluvené signály, které mohou postačovat k předání kritické informace.

Tento problém má však další hledisko. Technologický vývoj a vzestup výpočetní techniky přinesl na pole šachu nové možnosti a napomohl jeho modernímu rozvoji. Zároveň ale představuje hrozbu, neboť přináší nové způsoby jak snadněji a úspěšněji podvádět. Počítačové programy zvané šachové motory dokážou analyzovat pozice, propočítávat varianty a generovat nejlepší tahy. Nedovolené využití těchto programů během partie, ať už přímo nebo s dopomocí dalších osob, je v současné době jednou z největších hrozeb, kterým světový šach čelí. Užití anglického výrazu *cheating* obvykle odkazuje právě na tento způsob podvádění.

Souhrn prostředků, který se takovému jednání snaží zamezit, potom nazýváme *anti-cheating*. Rozbor této otázky a hledání možných řešení je hlavním úkolem této práce a bude probírán více do hloubky.

1.2 Match-fixing

1.2.1 Způsoby match-fixingu v šachu

Podle článku 5.2.3 Pravidel šachu FIDE se mohou hráči dohodnout na remíze za předpokladu, že každý z nich provedl alespoň jeden tah. Možnost rozhodnout se ukončit hru smírem v průběhu hry je ve sportu téměř nevídaná. Dokonce ani možnost vzdát se (5.1.2), se obvykle neobjevuje, pokud sportovec není např. zraněn. V šachu je ale naprosto běžná. Hrát prohranou pozici a nevzdat se může být dokonce vnímáno jako neúcta k soupeři.

Rozhodnout se vzdát, nabídnout a přijmout remízu leží plně na posouzení hráče a důvody k tomu nemusí být pouze šachové. Hráč se např. nemusí cítit dobře a na základě toho se rozhodnout v partii nepokračovat. Nemusí tedy existovat žádný viditelný nebo objektivní důvod, hráči nemusí své pohnutky vysvětlovat nebo ospravedlňovat.

Je pochopitelně zakázáno nabídku „spojovat s dalšími podmínkami“ ([26], článek 9.1.2.1) jako např. finanční kompenzace za přijetí remízy apod. Odhalit podobnou dohodu je však pochopitelně značně obtížné.

Ve většině případů je pro šachistu důležitější celkový výsledek turnaje než výsledek jedné partie. Kromě samotného pocitu z vítězství hráči pochopitelně na profesionální úrovni hrají o finanční ceny. Ještě vyšší cenu však může mít např. postup do vyšší soutěže nebo zisk tzv. normy. Normu může získat hráč, který dosáhne v turnaji určitých parametrů vynikajícího výsledku definovaného souborem pravidel. Po uhrání typicky třech takových norem a dosažení určité hranice ratingu zvaného ELO, pomocí něž se v šachu porovnává výkonnost hráče, je možné požádat o udělení mezinárodního šachového titulu³, který otevírá dveře do profesionálního šachu. Titulovaní hráči jsou mnohdy na turnaje speciálně zvaní a mohou obdržet startovné za samotnou účast na nich. Zisk norem je tedy zásadní pro kariéru hráče a je považován za významný úspěch.

Může dojít k situaci, kdy např. v posledním kole turnaje chybí hráči pro splnění všech podmínek na normu polovina nebo celý bod. Ať už je jeho soupeř objektivně silnější nebo slabší, má pro oba z nich v takový moment výsledek dané partie naprosto odlišnou hodnotu (za předpokladu, že o normu nehrají oba nebo partie zároveň nerozhoduje o něčem dalším jako celkovém vítězství v turnaji). Taková nerovnováha může být již ze své podstaty náchylná k podvodům ve formě uplácení soupeře.

Přímočařejší motivací k podvádění může samozřejmě být peněžitá odměna. Třebaže v šachu výhry nedosahují takových částek jako v některých populárnějších sportech, principiálně se jedná o stejný problém. Hráči se v rozporu s Pravidly mohou předem dohodnout na výsledku partie, který jednomu z nich zaručí finanční výhru, o kterou se později podělí.

³Řeč je o nejvyšších mezinárodních šachových titulech, mezi něž patří mezinárodní mistr, IM, mistryně WIM, velmistr GM a velmistryně WGM. Nižší tituly kandidát mistra CM a FIDE mistr FM a jejich ženské obdoby jsou udělovány na základě jiných pravidel.

1.2.2 Globální problém

V únoru letošního roku proběhl v Lyonu seminář projektu POINTS zaměřený na manipulaci sportovních soutěží a problematice tzv. match-fixingu se věnoval do značné šíře. Primárně byl určen tzv. SPOCům (Single Point of Contact), neboli osobám, které by měly mít na starost veškeré případy manipulace se soutěžení v každé zemi a zároveň spolupracovaly společně na mezinárodní úrovni.

„Manipulace se sportovními soutěžení je globální problém ovlivňující řadu evropských států a různé sporty se zapojením nadnárodních sítí. Takový problém tudíž nemůže být vyřešen jedinou organizací či státem,“ přeloženo z [39].

V Etickém kodexu [20] Mezinárodního olympijského výboru můžeme najít kapitolu věnovanou speciálně této problematice. Je na ni nahlíženo velmi komplexně a zejména pak v souvislosti se sázením. Je zakázáno sázet na soutěže, kterých se sportovec přímo účastní, o kterých má zákulisní informace a i na jakékoliv jiné soutěže ve sportu, který provozuje. Jiné činnosti odporující kodexu zahrnují všechny formy úplatků přímo ovlivňujících výsledky v soutěži. Dále pak sdílení interních informací třetím stranám. Může se jednat o informace týkající se přípravy, strategie nebo např. zranění sportovce. Řadí se sem také neohlášené situace, která kodex porušuje a které si je sportovec vědom, příslušným organizacím.

„Vzhledem ke komplexní povaze této hrozby sportovní organizace uznávají, že nejsou schopny jí čelit samostatně, a spolupráce s orgány veřejné moci, zejména pak s policií, a sázkářskými subjekty, je klíčová,“ přeloženo z [20].

Seminář byl skutečně spoluorganizován samotným Interpolem, největší světovou policejní organizací na světě, který je do řešení problematiky přímo zapojen [37]. Podle jejich ředitele pro Organizovaný a Rozvíjející se zločin Paula Stanfielda „Zůstává manipulace se soutěžení globálním problémem, se zapojením kriminálních syndikátů, které operují na rozsáhlém nadnárodním měřítku a cílí na čím dál větší škálu sportů,“ přeloženo z [37].

Cílem projektu je nejen řešení problému, ale také rozšíření povědomí o jeho existenci a o nutnosti zaujmout vůči němu konkrétní stanovisko. Dle vyjádření některých účastníků lze soudit, že již nyní existují země, kde je zaveden systém, který zastřešuje řešení a vyšetřování případů ze všech sportů, jichž se problém týká. Tento systém zahrnuje mj. tým lidí, zřízení horké linky a budování spolupráce s místními orgány.

1.2.3 Návaznost na světový šach

Mezinárodní olympijský výbor nabádá sportovce, že by nikdy neměli soutěžit s cílem prohrát. Sázkové kanceláře však nevypisují kurzy pouze na celkové výsledky závodů a turnajů, ale také na skóre, průběh zápasu, apod. V případě, že sportovce někdo kontaktuje např. s nabídkou úplatku výměnou za to, aby prohrál alespoň jeden set, může se zdát, že o nic nejde. Správně umístěná sázka "na jistotu" s vysokým kurzem je typickým cílem takového jednání. Pro sportovce může být nabídka také lákavá, neztratí zápas a nabízená odměna mu může umožnit

pokračovat v závodění celé měsíce navíc, zejména pokud iniciátor cílí na jedince, kteří zažívají obtížné období. Závislost na výdělcích z vítězství v soutěžích může být pro sportovce stresující atd. Takové rozložení může mít sklon být vnímáno jako oboustranně výhodné, čímž vzniká základní problém.

V případě šachu do značné míry odpadá problém sázení, které je obvykle možné pouze v případě top soutěží, jako je zápas o mistra světa nebo turnaje pro hráče světové desítky. Přísně vzato by podle Etického kodexu [20] na tyto zápasy ani žádný šachista evidovaný v mezinárodní organizaci sázet neměl. S ohledem na nastavená pravidla FIDE to však zahrnuje absolutní většinu hráčů, kteří se šachem jen trochu zabývají i jen na rekreační úrovni.

Nutno podotknout, že bez sázení a napojení kriminálních organizací problém jako takový přitahuje výrazně menší pozornost a obecně je i menší snaha jej cíleně řešit. V jádru však zůstává stejný, porušuje pravidla soutěží a sportů, pouze zároveň není kriminální činností.

Logika argumentu popsaná výše může však být vedena stejným způsobem s výjimkou toho, že z koupeného výsledku nebenefituje třetí strana prostřednictvím sázky, ale přímo soupeř, kterému jde o zisk normy, postup či výhru, jak bylo rozebráno v oddíle 1.2.1. Pro soupeře v tu chvíli výsledek jedné partie není tak důležitý, podobně jako ztráta jednoho setu. Každá taková nerovnováha je potenciálně problematická.

1.2.4 Předem domluvené výsledky

Důvod pro domluvu o prohře soupeře je jen obtížně ospravedlnitelný, a pokud k ní dojde, je pravděpodobné, že dochází k porušování Pravidel. Důvodů pro domluvení remízy však může být na druhé straně hned několik. Většina z nich není šachisty většinou ani vnímána jako podvodné jednání. Uvedme několik příkladů.

První kategorií by byly "kamarádké remízy". K nim může docházet mezi přáteli, kteří spolu nechtějí soupeřit, nemají ambice porážet jeden druhého nebo si navzájem vyjdou vstříc, když jeden z nich potřebuje skončit partii dříve. S tím souvisí i partie mezi trenérem a svěřencem, neboť trenérům se může naopak zdát nesportovní hrát se svým žákem, o němž všechno ví. U obou těchto případů může dohoda existovat i na neurčito a být i do jisté míry nevyřčená.

Další skupinou jsou remízy "z únavy". Partie klasického šachu může v dnešní době trvat i pět nebo šest hodin. Na turnajích se hraje obvykle jedna denně, dvě a více pouze výjimečně, v závislosti na tempu hry. Samotné partii zároveň na vyšší úrovni předchází příprava na ni. Takový režim může být náročný, a proto se na prestižních turnajích někdy zavádí volný den, kdy mají hráči prostor si odpočinout a nabrat síly na zbývajících kola. Běžné turnaje však tuto možnost většinou nemají. Domluvená remíza může takový volný den do jisté míry suplovat.

Poslední větší skupinou jsou remízy, které hráči zajistí nějaký benefit. Přestože primárním cílem šachové hry je dát mat soupeřovu králi (článek 1.4. [26]), může být remíza výhodným výsledkem pro obě strany. Jednomu může zajistit postup, druhému normu. V takovém případě budou oba spokojeni a mohou se rychle dohodnout. Poté zbývají již výše popsané případy, které se vyznačují nerovnováhou ve skutečné hodnotě získaného půlbodu.

Jedním z prvních, kdo upozornil na problém domloubaných remíz, byl legendární Robert Fischer. V článku [30] pro časopis Sports Illustrated roku 1962 ob-

vinil ruské velmistry, že pomocí domluvených remíz zmanipulovali světový šach tak, že nikdo jiný než oni se nemůže stát mistrem světa. Pointa jeho sdělení spočívala přibližně v tom, že Rusové, jejichž světová dominance byla v té době nezpochybnitelná [44], v turnajích kandidátů o vyzyvatele mistra světa do značné míry spolupracují. Dokonce je podezřívá, že spoléhají na jazykovou bariéru ostatních a radí si mezi sebou. S hráči ostatních států totiž hrávali vždy naplno, ale mezi sebou si dávali snadné remízy, čímž šetřili síly. Fischer tvrdil, že se nadále odmítá takových turnajů účastnit. Nutno poznamenat, že později svůj názor změnil a roku 1972 se stal 11. mistrem světa, v jednom z nejsledovanějších a nejvyhrocenějších zápasů šachové historie. [44]

Na otázku, zda je domlouvání remíz předem v šachu běžné, odpovídali tři dotázaní čeští titulovaní hráči shodně, že to tak nevnímají. Při odpovědi na otázku, zda se s tím již osobně setkali, ale zároveň všichni odpověděli, že ano. Zajímavé je, že rozdíl v domluvě před a po partii nevidí jako zásadní. Jeden náš velmistr např. uvedl:

„Remízy domluvené před partií myslím zakazují pravidla FIDE. Já v tom moc velký smysl nevidím. Koho ta remíza poškozuje? Diváky snad, možná se to nelíbí sponzorům. Pro tyto situace si vymysleli sofijská pravidla, která zase není tak těžké obejít, když se chce. V tom to vězí - chtít musí 2 hráči. A když oba chtějí, tak je mi celkem jedno, jestli to domluví večer a ušetří si tím potřebu se připravovat, nebo jestli začnou vyjednávat třeba až po 2. tahu.“

Jiný velmistr odpověděl následující:

„Tady to souvisí s otázkou, zda se může nabídnout remíza po dvou tazích. Podle pravidel může, ale působí to divně. Když se to udělá, tak budou hráči obviněni (mnohdy neprávem) z domluvy. A hrát 30 tahů a tři hodiny jen tak je zase divné. Prostě si nevybereš.“

V otázce zda vnímají rozdíl mezi "kamarádkou remízou" a remízou za účelem zisku taktéž panovala shoda, např.:

„Naprostě, to jsou dvě zcela odlišné situace. První nevnímám negativně, ale druhá už může sklouznout k něčemu nekalému.“

Poslední typ otázek se týkal toho, zda podle jejich zkušeností u nás skutečně dochází ke kupování bodů za účelem zisku norem nebo umístění:

„Bohužel ano.“

„Remízy se kupují/prodávají jen výjimečně, zato výhry/prohry jsou relativně časté.“

Takové konání již všichni dotázaní za podvod považují.

„Ano, to vnímám zcela negativně.“

Výše uvedené odpovědi výborně charakterizují všeobecnou atmosféru a názory většinové šachové veřejnosti.

Fakt, že je možné remízu nabídnout již po prvním tahu je pro řadu lidí zvláštní a spojen s předsudky. Z tohoto důvodu také někdy dochází k tomu, že hráči předstírají hru, ale ve skutečnosti pouze bez skutečného zamýšlení odtahají předem smlouvenou variantu, která je mnohdy obzvláště podivuhodná, až neuvěřitelná nebo kopíruje jinou partii z historie. [45] Nelze však prokazatelně posoudit, zda se jedná o skutečnost, o náhodu nebo o domluvu.

Takový postup je pochopitelně v rozporu s Pravidly, neboť byl dopředu připraven. Jen obtížně se však dá identifikovat či dokonce dokázat. Prosté nabídnutí remízy hned po začátku je naproti tomu správné a čisté řešení, které ale naopak mnohdy přináší otázky, jak je zmíněno v jedné z odpovědí.

Hráči mají pravdu v tom, že na remízu mají právo a nejedná se o nic špatného. Ať už je to proto, že potřebují volný den nebo s daným hráčem nechťejí soupeřit nebo z jakéhokoliv jiného důvodu. Jde pouze o to, že domluvit ji je možné teprve v průběhu partie. Názor, že takové jednání nikoho nepoškozuje, zapomíná (nebo snad opomíjí „(...) ušetří si tím potřebu se připravovat (...)“), že vůči ostatním hráčům není fér, že jejich konkurenti dopředu vědí, že se jejich partie nebude hrát. To představuje určitou výhodu - zejména psychologickou. Mohou se uvolnit, vynechat přípravu atd., podobně jako ve Fischerově příkladu s ruskými mistry. Jsou situace, kde se dohoda dá předpokládat i bez domluvy, např. proto, že z průběhu soutěže je jasné, že soupeři remíza vyhovuje nebo že daný hráč je častými remízami proslulý apod. To však závisí na zhodnocení každého hráče, který obvykle nemůže mít naprostou jistotu a stále musí k partii přistoupit zodpovědně a respektem.

Ať už je dohoda spojena s dalšími podmínkami nebo se týká pouze výsledku, může proběhnout mezi hráči kdykoliv během dne a bez přítomnosti dalších osob. Způsobů realizace je bezpočet a prokázání je v podstatě nemožné. Můžeme se tedy pokoušet zvýšit povědomí o těchto pravidlech a apelovat na morální integritu zainteresovaných jedinců. Na druhé straně, pokud by takové jednání bylo odhaleno, jeho potrestání by mělo být nekompromisní.

1.3 Anti-cheating

Nejzávažnějším problémem dnešního šachu není match-fixing ani doping ani ošizení soupeře trikem či nesportovním chováním. Je jím podvádění s využitím počítačů. Tato problematika se do značné míry překrývá s razením se třetí osobou, což není novinkou, avšak přerůstá do závažnějších rozměrů. Podobně maratónský běžec, který si zkrátil cestu jízdou v automobilu mohl podvádět stejným způsobem, pokud by se svezl vozem taženým koňmi. Využití auta však bylo zřejmě méně náročné, rychlejší a snad i nenápadnější.

1.3.1 Moderní technologie v šachu

Rozvoj moderních technologií je pro šach obrovským přínosem. Stejně jako v jiných oborech jsou informace v dnešní době dostupnější pro všechny, kdo o ně mají zájem. Miliony turnajových partií jsou ukládány do databází a dovolují s nimi operovat způsobem, který byl nedosažitelný v dřívějších dobách. Digi-

tální hodiny nahrazují analogové a dávají prostor novým a zajímavějším tempům hry, která jsou atraktivní pro publikum. Elektronické šachovnice přenášejí partie v reálném čase na internet, kde je může sledovat kdokoli odkudkoliv na světě. Prestižní turnaje se však nezastavují pouze u toho, ale dodávají k nim také živý komentář v podání uznávaných velmistrů, kteří divákům mohou živě vysvětlit, jakým směrem se pravděpodobně ubírají myšlenky hráčů, jaké jsou jejich plány, podle čeho se rozhodují a jaké mají šance. Díky kreativitě těchto počínů se šachy samy stávají moderními a získávají nový aspekt přitažlivosti.

Asi nejcitelnějším zásahem do zaběhlého chodu fungování šachového světa je však nástup šachových motorů. Počítačových programů, které dokážou šachy přímo hrát.

Zatímco myšlení člověka při partii stojí na jeho úsudku, na jeho znalostech a intuici, které ve vzájemné kooperaci aktuální pozici zhodnotí a vyberou nejlepší tahy, které jsou teprve poté propočítány, počítače volí jiný přístup. Vytvoří tzv. strom všech přípustných tahů a přisoudí jim číselné hodnocení. Zjednodušeně řečeno je toto hodnocení určeno stovkami faktorů, které mají vliv na kvalitu pozice, definovaných programátorem. Výsledkem je návrh takové sekvence tahů, aby bylo hodnocení maximalizováno pro obě strany. Jejich hlavní silou je tedy tzv. propočet. Počítač Deep Blue, který roku 1997 jako první v historii porazil v zápase úřadujícího mistra světa, dokázal propočítat 200 milionů tahů za sekundu. [50] V případě lidí tomu tak není.

Úřadujícím mistrem světa byl v té době Garry Kasparov. Zápasů s počítači měl na svém kontě již více a ještě o rok dříve v podobném utkání vyhrál 4:2. Po své porážce uvedl:

„Přestože si myslím, že bych měl šance v odvetném zápase v roce 1998, kdybych byl lépe připraven, je jasné, že nadřazenost počítačů nad lidmi v šachu byla vždycky jen otázkou času,“ přeloženo z [43].

Jeden z našich největších expertů na šachové počítače a autor šachové aplikace Alien Chess, velmistr Štěpán Žilka[47], o rozdílu mezi myšlením člověka a počítače řekl:

„Největší rozdíl je asi v tom, že počítače jsou velmi konkrétní a přesné. Nemají potřebu vyhýbat se komplikacím. Neznají hru na jistotu, nikdy nevrací materiál jen kvůli uklidnění situace na šachovnici. Paradoxně hrají počítače velmi špatně koncovky v útoku, protože od momentu, kdy vše vyhodnotí jako 0.00, nejeví žádný zájem o to vytvořit na soupeře tlak. Tento koncept je jim cizí a je to v roce 2019 asi dost šokující. Za tento ostudný stav může nejspíše fakt, že takové schopnosti by nijak nezvýšily enginu⁴ rating, který on nahrává na podobně bezchybných soupeřích. Třeba takovou VSxV⁵ proti lidskému soupeři vyhraje spíš člověk než počítač.“

Počítače se zároveň nikdy neunaví, pracují efektivně a pochopitelně nejsou ovlivněny emocemi, které jsou pro lidi v kompetitivním souboji nedílnou součástí procesu a mnohdy do značné míry ovlivňují celkovou strategii a přípravu. Jsou tedy

⁴Anglický výraz pro šachový motor.

⁵Koncovka, kde jedna strana má věž a střelce a druhá věž.

v dnešní době již silnější než lidé, ale stále se zdá, že nejsou lepší ve všem. Podle Kasparova:

„Šachy jsou unikátním bojištěm pro lidskou mysl a počítače – lidská intuice, naše kreativita, fantazie a logika, versus hrubá síla propočtu a velmi malá část nashromážděných znalostí přidaných jinými lidskými bytostmi,“ přeloženo z [43].

Na otázku, jak se počítače vyvinuly od zápasu v roce 1997, odpověděl Štěpán Žilka následující:

„Všichni víme, čím si za posledních 20 let prošel hardware. Přesto bych řekl, že větší vliv na sílu enginů má samotný software. Není to tak dávno, co byl starší deep Fritz na velmi výkonném clusteru⁶ s desítkami jader smeten Komodem⁷ na levném smartphonu. Kvalita ořezu zbytečných variant a pokročilá selektivita stojí za tím, že nás dnes může porazit vše od kávovaru přes brýle až po obyčejné hodinky. Otázka je jen v tom, kolik vteřin na celou partii bude stroj potřebovat. Jako jednoduchý benchmark bych uvedl svou partii s Lukášem Černouškem⁸ z MČR v Ostravě, kde ani jeden z nás za hodinu nenašel mat. Komodo ho našel asi za 50 milisekund a to obrat vyžadoval 4 tiché tahy včetně jednoho králem.“

Nejen že tedy počítače v dnešní době porazí nejlepší hráče světa, ale současně již k tomu není zapotřebí sálových počítačů, ani stolních počítačů, ale postačí k tomu např. chytrý telefon.

Tato skutečnost s sebou nese praktické i filosofické otázky týkající se toho, co to všechno pro budoucnost šachu znamená a zda se neblíží jeho konec. Podle bývalého mistra světa Viswanathana Ananda

„Za každé dveře, které počítače zavřely, otevřely nové,“ přeloženo z [52]).

1.3.2 Vývoj cheatingu

Variaci na Turingův test provedl spoluzakladatel firmy ChessBase Frederic Friedel s několika kolegy a Kenem Thompsonem z Belových laboratoří při simultánci⁹ s velmistrem Pfliegerem roku 1980. [32]

Jeden z kompliců se účastnil simultánky a měl malý radiový přijímač skrytý pod vlasy. Druhý sledoval tahy na šachovnici pomocí dalekohledu a telefonoval je Thompsonovi, který je zadával do počítače. Když bylo zapotřebí provést tah, Thompson vybral nejlepší aktuální pokračování a informace byla nadiktována hráči pomocí přijímače. Partie se stala pravděpodobně historicky první vyhranou s tajnou pomocí počítače.

Po skončení simultánky se velmistra dotázali, zda si všiml něčeho podezřelého a zjistili, že ne. Přiznali tedy, že jedna z partií byla hrána počítačem, čímž byl velice překvapen a nedokázal rozpoznat která.

⁶Seskupení více počítačů.

⁷Deep Fritz a Komodo jsou příklady šachových motorů.

⁸Český mezinárodní mistr.

⁹Exhibiční forma šachu, kde silný hráč hraje mnoho partií zároveň proti mnoha soupeřům.

Obrázek 1.2: Scény z provedeného experimentu z německé televizní produkce [32].

První podvody

Roku 1993 se na turnaji Filadelfii objevil neznámý hráč, který si říkal John von Neumann¹⁰. Přestože neměl žádný rating, hrál výborně a bodoval se silnými hráči. Ve čtvrtém kole se však po několika tazích zahájení v pozici, kde bylo mnoho možností, nepochopitelně zarazil a prohrál na čas.¹¹ Podobně potom v 9. kole se zamýšlel nad 9. tahem¹² 40 minut, přestože měl k dispozici pouze jeden jasný logický tah. Poté na chvíli zmizel, a když se vrátil, zahrál jej a partii vyhrál. Jeho chování pochopitelně budilo značná podezření, a když vyhrál finanční cenu v kategorii pro hráče bez ratingu, byl požádán o vyřešení jednoduché šachové úlohy. To odmítl, odešel a již se na turnajích neobjevil. [32]

První seriózní případ se odehrál na turnaji Böblinger Open v Německu roku 1999. Clemens Allwermann, 55letý hráč na amatérské úrovni (přibližně 1900 ELO) dosahoval fantastických výsledků srovnatelných s velmistry (2630 ELO performance) a získal si tak pozornost německého tisku i světové špičky.

Jeho výkon byl však tak neuvěřitelný, že mu skutečně nebylo možné věřit. Brzy se ukázalo, že jeho tahy v partiích je možné reprodukovat pomocí tehdejšího motoru Fritz. Nejvíce pozornosti bylo soustředěno na partii posledního kola, která měla rozhodnout o vítězi turnaje.

Po třiceti tazích získal bílý Allwermann vyhrávající pozici, viz obrázek 1.3 vlevo. Má se za to, že člověk hrající o první cenu turnaje by vsadil na jistotu a zvolil jednoduché pokračování (např. Vxb7, Vd7 nebo i Vxf6). Přišel však tah Da7, který vede do riskantního pokračování, které je zapotřebí hrát přesně. Anand, který byl u partie přítomen, na tah údajně reagoval smíchem a slovem „Fritzky!”.

Allwermann pokračoval přesně a bezchybně až do pozice na obrázku 1.3 vpravo. Zde bílý stojí na výhru a stačí mu pouze uhnout dámou, která je napadená. Stalo se však 38. Jxg4, tah který vyhrocuje situaci a vyžaduje notnou dávku pro-

¹⁰Stejně jako světoznámý matematik a průkopník na poli výpočetní techniky.

¹¹J. von Neumann - D. Shapiro: 1.e4 e5 2.Jf3 Jc6 3.d4 exd4 4.e5 Jge7 5.Se2 Jf5 6.0-0 Se7 7.Jbd2 0-0 8.Jb3 d6 9.exd6 Dxd6 0 - 1

¹²J. von Neumann - NN: 1.e4 c5 2.Jf3 e6 3.d4 cxd4 4.Jxd4 Jf6 5.Jc3 Sb4 6.e5 Jd5 7.Sd2 Jxc3 8.Sxc3 Sxc3+.

Obrázek 1.3: Pozice z partie C. Allwermann - S. Kalinitshev (2505) [33].

počtu. Počítač jednoduše nerozezná rozdíl mezi riskantním pokračováním, které je možná objektivně o zanedbatelný kousek lepší a železnou jistotou, která nemůže selhat. Takovéto pokračování 2 tahy před časovou kontrolou¹³ je pro člověka extrémně nepravděpodobné.

Partie pokračovala ještě tři tahy (38...Se4 39.V7xf6 Sxg2+ 40.Kxg2 De4+ 41.Kh3.) a poté se černý vzdal. Jeho soupeř údajně neodolal a ohlásil mat 8. tahem. Tento mat v pozici skutečně je, ale najít ho je značně obtížné. Anand ku příkladu odhadoval, že by partie mohla matem skončit přibližně do patnácti tahů.

Několik měsíců po turnaji došlo dokonce i oficiálnímu vyšetřování za zpronevěru finanční ceny, kterou Allwermann vyhrál. Bylo znovu provedeno porovnání partií s motorem a byli konzultováni odborníci. Podařilo se i vypátrat, že hráč skutečně koupil potřebné elektronické vybavení, které si dokonce nechal upravit na míru. Přesto však bylo vyšetřování ukončeno pro nedostatek důkazů. [33]

Komplexnost problému

Příklad s šachistou, který z ničeho nic hraje celé úrovně nad svou výkonností, protože dostává rady od počítače po každém tahu, je učebnicovým případem podvodu. Jedná se však o jakýsi extrém a ne o typický profil podvodníka, neboť takový způsob je velice nápadný. Případ Clemense Allwermann se odehrál v době, kdy se o cheatingu ještě příliš nemluvilo, a přesto proti němu byla vznesena obvinění, protože fenomenálnost jeho úspěchu byla příliš velká.

V případě, že se ale rozhodne podvádět hráč vyšší úrovně, který již sám dokáže hrát výborně a jeho úroveň jde rovnoměrně nahoru, je pravděpodobné, že to nikdo nebude považovat za něco zvláštního, když se ještě zlepší nebo odehraje fenomenální výsledek na turnaji.

A co víc, takový hráč nepotřebuje, aby dostal radu v každém jednotlivém tahu. Naopak. Stačí mu rada v kritickém momentu, jak ukazuje následující příklad.

¹³Typické tempo hry na podobných turnajích je určeno časem pro každého hráče pro první periodu, která končí 40. tahem a dodatkovým časem pro druhou periodu, který hráč obdrží po tomto tahu. Ve 38. tahu má hráč zpravidla většinu času z první periody spotřebovanou a ocitá se v časové tísní.

Ve 4. kole superturnaje v Las Palmas v roce 1997 se utkal Kasparov s Anandem. V průběhu hry skupina lidí v zákulisí sledovala partii s počítačem, až nastala pozice na obrázku 1.4 a Kasparov se na velmi dlouhou dobu zamýšlel. Přihlížející

Obrázek 1.4: Pozice z partie G. Kasparov (2785) - W. Anand (2735), po 19. tahu černého. [34].

počítačové analýzy začaly diskutovat, nad čím asi přemýšlí. Kasparovův sekundant Juri Dochojan okamžitě potvrdil spekulace, že se určitě jedná o silný tah 20. g4. Kasparov se pro něj nakonec nerozhodl a partie později skončila remízou.

První co Kasparov chtěl vědět, bylo, jestli tah g4 fungoval a jestli ho měl zahrát. Odpověď byla ano, tah vyhrával. Jeho intuice byla správná, ale propočít neseseděl, a proto se k tahu neodhodlal. Jediná rada, kterou v tu chvíli reálně potřeboval, bylo pouhé „Ano!“, či kývnutí hlavy. Jeho nejbližší spolupracovníci znali jeho myšlení natolik dobře, aby věděli, nad čím přemýšlí a proč váhá, stačilo pouze dát signál, který by říkal, „Jdi do toho.“ a Kasparov by partii zřejmě vyhrál. [34]

Pro silné hráče tedy platí, že i malá občasná rada v kritické pozici může dramaticky navýšit jejich úroveň. Způsobů jak kódovat tady a informaci předávat je bezpočet, stačí domluvit se s komplicem na jakési šifře.

V zápase o titul mistra světa roku 1978 mezi Karpovem a Korčným došlo mj. k obvinění z předávání kódovaných zpráv. Ve 25. tahu partie 2. kola přinesl číšník Karpovovi borůvkový jogurt. Tým jeho protivníka si stěžoval, že dozajista jde o předání informace podle předchozí domluvy. Poté, co se situace opakovala ve 3. kole, mohl již Karpov dostávat jogurty pouze v předem stanovenou dobu a příchuti, která byla dopředu oznámena rozhodčímu. [51]

Přestože tento příběh trochu budí úsměv, není těžké si představit, že by tým nějakého hráče skutečně vytvořil podobné signály. I informace o tom, zda je pozice objektivně lepší nebo horší, může dát hráči potřebnou sebedůvěru nebo napomoci zvolit správný styl hry. Donesený šálek kávy může být signál pro špatnou pozici a šálek čaje zase pro dobrou pozici. Stejnou funkci může mít barva trička komplice, jehož hráč vidí byť jen z dálky. Je zjevné, že možností je nepřehledné množství

a s trochou kreativity může zpráva být konkrétnější a popisovat např. celý tah beze slov pomocí signálů a posunků. Šachovnice má 8×8 polí a pouhých 6 typů figur, zašifrovat tah tedy nevyžaduje mnoho znaků či kroků.

Podrobně tuto možnost prozkoumala část francouzského národního týmu, během Šachové olympiády v Khanty-Mansiysk 2010, a postarala se tak o jeden z největších cheatingových skandálů vůbec. Představa o tom, jak byl podvod prováděn, je přibližně následující. Kapitán družstva GM Arnaud Hauchard přijímal od IM Cyrila Marzoly SMS zprávy, které obsahovaly kódované tahy, které potom smluveným způsobem Hauchard předal jednomu z hráčů - GM Sebastienu Fellerovi. Zprávy byly psány ve formě telefonního čísla. Začínaly vždy 06, druhé dvě cifry udávaly číslo tahu, 5. a 6. pole, ze kterého má figura táhnout, 7. a 8. cílové pole, kam má daná figura táhnout¹⁴, a poslední dvě byly náhodné a neměly význam. Pole byla kódována po vzoru korespondenčního šachu (tah e2 - e4 by byl 5254, tah Jg1 - f3 pak 7163). Fellerovi následně tah předal na stejném principu podle toho, za které hráče zápasu se postupně postavil. Hráč první šachovnice soupeřova týmu měl číslo 1, čtvrté šachovnice 4, číslo 5 měl hráč 4. šachovnice týmu Francie a číslo 8 jednička francouzského týmu. Feller vyhrál zlatou medaili za nejlepší výsledek na 4. šachovnici ziskem šesti bodů z devíti kol (2708 ELO performance) a rozhodl o výsledku několika zápasů (např. s Gruzii, 1,5 - 2,5 o třech remízách). [11]

Obrázek 1.5: Zleva GM Arnaud Hauchard, IM Cyril Marzolo, GM Sebastien Feller [10].

Podvod odhalila samotná Francouzská šachová federace. Disciplinární komise rozhodla, že všichni tři aktéři se dopustili porušení etického kodexu. Hauchard dostal doživotní zákaz jako kapitán a trenér ve Francii, Marzolo dostal pětiletý zákaz a Feller s ohledem na jeho nízký věk tříletý zákaz činnosti, následovaný dvěma roky prospěšných prací pro Francouzskou federaci. [11] Etická komise FIDE později přidala zákaz účasti ve FIDE ratingovaných turnajích pro Haucharda na 3 roky, Felleru na 2 roky a 9 měsíců a Marzolo na 1 rok a 6 měsíců. [13]

V dnešní době už by nebyla zapotřebí role, kterou zastával Marzolo. Hypotetický kapitán či jiný komplic by se mohl spolehnout na motor ve vlastním mobilním telefonu. Tahy předávat opět smluveným kódovaným způsobem nebo

¹⁴Výchozím a cílovým polem je tah zcela určen, přestože nebylo řečeno, o jaký kámen se jedná.

pomocí nějaké varianty přijímače, jejichž vývoj jde taktéž dopředu. Díky elektronickým šachovnicím, které partii přenášejí přes internet, by nemusel být ani u zápasu fyzicky přítomen. Alternativně si může vystačit i hráč samotný, pokud má skrytý přístroj u sebe a používá ho na místě, kde jej nikdo nemůže vidět, například na toaletě.

Vybrané případy cheatingu

Komise rozhodčích FIDE zdůrazňuje, že rozhodčí si musí být vědom různých způsobů podvádění, ke kterým může docházet. Je proto vhodné sledovat zprávy o různých typech zdokumentovaných případech podvodů.

Na turnaji v Novém Dillí si jeden z hráčů povšiml podezřelého chování soupeře a informoval o tom rozhodčího. Hráč se choval nepřírozeně a nad každým tahem přemýšlel přibližně dvě minuty, ať už šlo o jednoduché dobrání figury, které se hrají automaticky nebo komplexní tahy, které vyžadují propočítání. Ihned po skončení partie byl hráč podroben kontrole v oddělené místnosti. Na obrázku 1.6 je vidět elektronika, která byla odhalena a využívána k podvádění. Má se za to, že komplic na vzdáleném místě hlásil možné tahy soupeře do mikrofonu, které hráč potvrdil nebo nepotvrdil podupnutím nohy, a poté mu poradil nejlepší tah v pozici. [16]

Obrázek 1.6: 19letý Dhruv Kakar při kontrole rozhodčím. Vlevo nahoře telefon připevněný na noze, vlevo dole mikrofon, který byl skrytý v uchu, vpravo nahoře skrytá smyčka kolem krku, propojená k bateriím vpravo dole. [16].

Časté odcházení soupeře na toaletu zase ohlásil hráč na turnaji v Dubaii. Rozhodčí chování hráče sledoval a poté se rozhodl jej prohledat, žádné zařízení však nenašel. Po delší době si povšiml, že hráč na záchodech používá vždy stejnou kabinku. Při jejím prohledání našel iPod a sluchátka. Hráč popřel, že by mu zařízení patřilo. Při prohledání telefonu našli rozhodčí zapnutý motor se stejnou pozicí, jaká byla na šachovnici, a zároveň byl účet telefonu přihlášen na sociální síť, viz obrázek 1.7. [15] Trestem bylo vyloučení z turnaje a později celosvětový zákaz činnosti na 3 roky a odebrání titulu velmistra. [18]

Obrázek 1.7: Partiař a iPod GM Gaioz Nigalidza se stejnou pozicí. [15].

Na italském festivalu se objevil šachista, který hrál daleko za hranicemi svých dosavadních možností. Když si navíc rozhodčí všiml, že nikdy nevstává od partie, vždy sedí s palcem zasunutým v podpaží a nepřirozeným způsobem pomrkává, vyzval ho k prohlídce. Arcangelo Ricciardi si odmítl rozepnout košili, ale detektor kovu odhalil přívěsek na krku s malou videokamerkou spojenou množstvím drátů s krabičkou v podpaží. Tahy s komplicem byly předávány pomocí Morseova kódu. [15] Trestem bylo vyloučení z turnaje, 2 roky zákazu činnosti na území italské federace a později 2 roky zákazu celosvětově. [18]

Z podvodu byl usvědčen i norský nevidomý hráč, jehož partie po raketovém zlepšení vykazovaly velkou shodu s motorem. K podvádění mělo docházet pomocí sluchátka a Bluetooth technologie. Byl požádán o podstoupení šachového testu, který nakonec odmítl. Všechny jeho partie byly prohlášeny za prohrané. Komise rozhodčích FIDE tedy zdůrazňuje, že rozhodčí musí dbát na to, aby žádná zařízení vč. sluchátek a naslouchátek nebyla vnášena do hracího sálu ani handicapovanými hráči. Pro účely určení, zda pro zařízení existují zdravotní důvody, je někdy na turnajích k dispozici lékař. [17]

Případ z německé Bundesligy se týkal velmistra Falko Bindricha. Na jeho chování si stěžoval soupeř. Rozhodčí hráče konfrontoval, ten přiznal, že má mobilní telefon u sebe, ale odmítl jej předložit ke kontrole, na kterou měl rozhodčí v té době podle pravidel soutěže právo. Své odmítnutí odůvodnil tím, že se jedná o zásah do jeho soukromí a že jeho mobil obsahuje citlivá data a riskoval by ztrátu zaměstnání. Rozhodčí prohlásil partii za prohranou. Německá šachová federace mu udělila distanc na 2 roky, rozhodnutí ale zrušil civilní soud. [12]

2. Limity disponibilních řešení

2.1 Předpisy FIDE

Pravidla šachu FIDE

Základním dokumentem pro hru jsou Pravidla šachu FIDE [26]. První hlavní část Základní pravidla hry vysvětluje jádro šachu a měla by platit pro všechny hráče kdekoli na světě. Druhá hlavní část Turnajová pravidla se vztahuje na soutěže, hru s hodinami a chování jednotlivých aktérů.

Podstatné články pro téma podvádění najdeme v Turnajových pravidlech, jsou jimi Článek 11: Chování hráčů a Článek 12: Úloha rozhodčího.

Mezi povinnosti rozhodčího patří v první řadě dohled nad dodržováním Pravidel¹. Dalšími relevantními body je dohled nad fair play² a uplatňování tzv. Směrnice proti podvádění³ [23], která je samostatným dokumentem. Předmluva Pravidel navíc rozhodčímu ukládá přijímat taková rozhodnutí, která odpovídají „zásadám fair play, logice a konkrétním okolnostem“ neboť Pravidla „nemohou obsáhnout všechny možné situace“ a správná rozhodnutí musí být hledána „analogií se situacemi, které v Pravidlech obsaženy jsou“.

S ohledem na výše popsané tedy rozhodčí kontroluje, zda se hráči chovají způsobem, který nařizují Pravidla. Nejuniverzálnějším a zároveň nejvágnějším pravidlem je „11.1 Hráči budou jednat tak, aby nepoškozovali dobré jméno šachové hry.“ Výklad tohoto ustanovení do značné míry závisí na rozhodčím, konkrétní situaci, charakteru soutěže a dalších okolnostech. Dá se však usoudit, že předpokládá dodržování Etického kodexu FIDE[21].

V průběhu partie hráči nesmí číst nebo listovat žádnými knihami, časopisy, vlastními poznámkami nebo dalšími zdroji informací a nesmí si přehrávat varianty na volných šachovnicích.⁴ Užití např. mobilního telefonu by se dalo považovat za informační zdroj, ale s ohledem na jejich rozšíření bylo zapotřebí přidat další pravidlo, které jejich použití zakazuje explicitně:

„11.3.2.1 Hráčům je zakázáno mít v průběhu partie v hracím prostoru jakýkoli elektronický přístroj, který není výslovně schválený rozhodčím. Pravidla soutěže však mohou povolit uložení takového přístroje v hráčově zavazadle za podmínky, že přístroj je zcela vypnutý. Toto zavazadlo musí být umístěno podle dohody s rozhodčím. Hráči nesmí bez povolení rozhodčího toto zavazadlo používat.“

„11.3.2.2 Je-li zřejmé, že v hracím prostoru hráč takový přístroj u sebe má, partii prohrává. Soupeř partii vyhrává. Pravidla soutěže mohou určit jiný, méně přísný trest.“

Poprvé bylo pravidlo zakazující mobilní telefony zavedeno v roce 2005 a zakazovalo v první řadě jeho zazvonění. Pravidla z roku 2009 dovoľovala mít tele-

¹12.1 Rozhodčí dbá na dodržování těchto Pravidel šachu.

²12.2.1 dohlíží na dodržování pravidel fair play.

³12.2.7 řídí se Směrnicí proti podvádění.

⁴11.3.1 Hráčům je zakázáno používat v průběhu partie jakékoli poznámky, informační zdroje, rady nebo „analyzovat“ jakoukoliv partii na jiné šachovnici.

fon u sebe, za předpokladu, že je zcela vypnutý a nevydává tak jakýkoliv zvuk. Porušení těchto pravidel bylo a je trestáno prohrou. [7]

Zákaz tohoto typu je logický, neboť většina lidí v dnešní době vlastní mobilní telefon a jejich zvonění by znemožňovalo rozhodčímu zajistit „aby hráči při hře nebyli rušeni“⁵ a tím vytvářelo špatné podmínky v hracím sále pro všechny hráče. Zároveň je zřejmé, že trest za porušení musí být přísný, v opačném případě by nebylo bráno dostatečně vážně.

Prohlášení partie za prohranou je hráči často mylně označováno jako kontumace. Jakmile ale partie jednou začne, nemůže již být kontumována a tedy nebýt započtena na ELO rating. Pokud by tomu tak bylo, hráč ve špatné pozici by vždy mohl úmyslně použít mobilní telefon za účelem nezapočítání partie.

S přibývajícimi případy cheatingu se roku 2014 v novém znění objevila mimořádně přísná varianta, která znemožňovala jakoukoliv přítomnost elektronických přístrojů v sále bez výjimek. To mělo za následek vydání dodatku o pár měsíců později, který upravil ustanovení přibližně do dnešní podoby. Ta říká, že rozhodčí může dovolit, aby hráč měl vypnutý mobilní telefon ve své tašce či batohu, za předpokladu, že s nimi nepřijde během partie do kontaktu, nebo v kapse oděvu, pokud jej během partie nemá na sobě, ale visí např. na věšáku nebo na židli. Této možnosti se využívá na většině turnajů, které se u nás hrají, není však přípustná u turnajů vysoké úrovně.

Pravidla dále dávají rozhodčím možnost toto pravidlo vymáhat.

„11.3.3 Rozhodčí může po hráči požadovat, aby v soukromí umožnil kontrolu jeho oděvu, tašek, jiných věcí nebo jeho těla. Kontrolu hráče provede rozhodčí nebo osoba jím pověřená. Osoba provádějící kontrolu musí být stejného pohlaví jako hráč. Jestliže se hráč odmítne podrobit této kontrole, bude rozhodčím potrestán podle článku 12.9.“

Přijetí tohoto ustanovení vzbudilo rozsáhlé debaty o tom, zda mají rozhodčí na něco podobného právo z pohledu zákona.

Rozhodčí pochopitelně nemohou ke kontrole tohoto typu nikoho přinutit, avšak je to podmínka, která je hráčům známa předem a svou účastí na turnaji se zavázali dodržovat Pravidla šachu včetně tohoto článku. Na odmítnutí kontroly má tedy z hlediska zákona hráč plné právo. Zároveň však nemá právní nárok na účast v turnaji a může z něj být následkem toho vyřazen.

Již v roce 2000 po dopingových kontrolách na turnaji v Linnares řekl Vladimír Kramník, který se později toho roku stal mistrem světa, následující:

„Místo dopingových kontrol, které v šachu nemají význam, by měli na všech důležitých turnajích dělat kontroly ve stylu bezpečnostních kontrol na letišti, aby se ujistili, že nikdo nezískává pomoc od počítače během partie. To je mnohem větší nebezpečí,“ přeloženo z [35].

Později po skandálu s francouzským týmem vznikla dokonce petice za zákaz mobilního telefonu a zavedení podobného pravidla, pod kterou se podepsali světoznámí velmistři Peter Svidler, Francisco Vallejo Pons, Natalia Zhukova, Anna Muzychuk, Jan Gustafsson atd. [9]

⁵Článek 12.2.4.

Taková kontrola by však nikdy neměla narušit samotnou hru a omezovat hráče v kritických fázích partie. Zároveň by měla být prováděna s respektem, maximální slušností a ohleduplností.

Přímou návaznost na tyto články má Směrnice proti podvádění, viz 2.1.

Etický kodex

Dodržování etického kodexu se týká všech účastníků šachových turnajů ratingovaných na FIDE, jejich organizátorů a sponzorů, všech členských federací, jejich delegátů, všech přidružených organizací a činovníků FIDE (článek 1.4. [21]). Jeho porušení může mít v závažných případech za následek pokuty až do 25 000 \$ nebo zastavení činnosti až do délky 15 let (článek 3.2. [21]).

První článek klade důraz na fair play a dobré sportovní chování (článek 1.1. [21]).

Článek 2.2.5. přímo zakazuje „podvádění a pokusy o podvádění v průběhu hry a turnajů,“ přeloženo z [21]. Toto podvádění zde není blíže specifikováno, ale zjevně vychází z Pravidel a další legislativy FIDE, včetně Směrnice proti podvádění.

Důležitým článkem je však také 2.2.9, který nedovoluje vznášet neopodstatněná obvinění vůči ostatním aktérům.

Všechna tato jednání se však v obecné rovině mohou zároveň brát jako porušení článku 2.2.10, který všem aktérům ukládá chovat se tak, aby nepoškozovali pověst šachu, FIDE a jejich členských federací.

Porušení tohoto kodexu má být hlášeno Etické komisi FIDE (4.2 [21]). Podat odvolání je možné k arbitráži v Lausanne.

V interpretačních pokynech, které jsou přílohou dokumentu, je dále zmíněno, že v případě, že je daný případ řešen také na národní úrovni, může Etická komise FIDE počkat na výsledek takového šetření a vyžádat si veškeré materiály. V otázce pravomoci národních federací a FIDE k řešení případů dále dokument neshledává žádné limity, neboť není legislativně omezena.

Směrnice proti podvádění

Legislativa

Směrnice proti podvádění [23] byla schválena v roce 2014 a od té doby zatím nebyly přijaty žádné změny ani dodatky. Je rozdělena na úvod, 6 sekcí a přílohy. Začíná obecnými úvahami o důležitosti zavedení prostředků proti podvádění a o zřízení Anti-cheatingové komise FIDE. Taková komise byla skutečně zřízena a později přejmenována na Fair play komisi. Jejím účelem je vyšetření případů a jejich předání Etické komisi, který ultimativně rozhodně (část 1B. [23]).

Směrnice identifikuje, že přes obecnou důležitost anti-cheatingových opatření je nutné rozlišovat mezi různými typy akce s ohledem na možnosti organizátorů a větší přístupnost pro amatérské hráče (ti na turnaje např. jezdí ze zaměstnání, nejsou ubytováni v místě, kde se hraje apod., a proto je pro ně obtížné např. nemít u sebe mobilní telefon). Definuje tedy dva typy akcí podle průměrného ratingu v turnajích hraných každý s každým, podle cenového fondu a podle toho,

úroveň akce	ochrana	ELO průměr	cenový fond	pozn.
A	maximální	2600 (2400 ženy)	>100 000 EUR	top
B	zvýšená	2400 (2200 ženy)	>20 000 EUR	normy
C	běžná	lib.	lib.	FIDE rating

Tabulka 2.1: Rozdělení různých stupňů ochrany podle kategorií turnajů

zda se hraje o normy. Do třetí kategorie pak spadají všechny turnaje, které se započítávají na FIDE ELO rating, viz 2.1 (část 2B. [23]).

Přibližné shrnutí běžné úrovně ochrany podle Směrnice je následující (část 2C. [23]):

- povinností rozhodčího je upozornit hráče na nová pravidla proti podvádění
- organizátor musí připravit hrací prostory s ohledem na pravidla proti podvádění
- na turnaji se doporučuje použít alespoň jeden nástroj ze seznamu: rušičky signálu, detektory kovů, elektromagnetické detektory, kamery
- po turnaji se doporučuje zaslat všechny partie ke kontrole softwarovým nástrojem (povinnost pro turnaje, kde se hraje o normy)
- je nutné nahlášení plánovaných prostředků Klasifikační komisi alespoň čtyři týdny před začátkem
- hráčům se povoluje mít mobilní telefony a další elektronická zařízení ve svém zavazadle nebo oděvu, jak bylo popsáno výše v 2.1

Pravidla pro zvýšenou ochranu navíc:

- doporučuje se zřídit bezpečné úložiště pro ukládání elektronických zařízení
- doporučuje se provádět testování partií softwarovým nástrojem již v průběhu turnaje
- použití nástroje z třetího bodu běžné ochrany je povinností a doporučuje se použít i další

Pro maximální ochranu je dále k předchozímu přidáno:

- odeslat partie ke kontrole softwarovým nástrojem po turnaji je povinností
- nelze udělit výjimku z článků Pravidel 11.3.2.1 a 11.3.2.2 týkajících se mobilních telefonů a dalších elektronických zařízení v hracích prostorech jak bylo popsáno výše v 2.1

Pro národní mistrovství jednotlivců a nejvyšší soutěž družstev dále doporučuje vždy přijmout úroveň ochrany o stupeň vyšší, než do jaké kategorie spadá.

Zajištění vhodných hracích prostor z hlediska podvádění v sobě zahrnuje např. jejich jasné označení a oddělení míst pro diváky, aby se zamezilo kontaktu mezi nimi. Je vhodné mít pro obě skupiny k dispozici zvláštní toalety a prostory pro občerstvení, kouření aj.

Výše uvedená doporučení předpokládají existenci internetového nástroje pro testování partií, následující sekce (část 2E. [23]) ho stručně charakterizuje a teprve vznáší požadavky na FIDE pro jeho tvorbu. Měl by umožňovat dva druhy testů: běžný, pro kontrolu všech partií, ať už po skončení nebo v průběhu turnaje, provádí se vždy jako první, ale sám o sobě není průkazný, hlavní rozhodčí by měl rozhodnout, zda je na jeho základě nutné, aby byl proveden i tzv. plný test, který poskytne rozsáhlejší analýzu.

Fair play komise vyhrazuje právo provést výše inspekci uvedených opatření na libovolném turnaji (část 2D. [23]).

Třetí část je věnována způsobu stížností, které mohou vznášet hráči a další osoby. Vyjádření podezření z podvádění je závažným obviněním a může mít negativní dopad na daného hráče. Aby se předešlo nepodloženým a neopodstatněným nařčením, která by měla negativní dopad na hráče, kterého se týkají, byla zavedena jakási černá listina osob, které taková nařčení vznášejí. Tyto osoby následně mohou být taktéž potrestány.

V případě, že tedy osoba s platným identifikačním číslem FIDE chce vznést obvinění, musí vyplnit příslušný formulář (při turnaji nebo po turnaji), který je přílohou dokumentu. Teprve potom se může rozhodčí obviněním zabývat. Po skončení turnaje by se protokol měl odeslat do kanceláře FIDE. Po té je na Fair Play komisi, aby vydala rozhodnutí ohledně případu (část 3 [23]).

Samotné vyšetřování má být provedeno tříčlennou Vyšetřovací komorou tvořenou odborníky (část 4 [23]). Do 60 dnů by měla výsledek předat Fair Play komisi, která o něm hlasuje. Všechny zainteresované osoby jsou povinny spolupracovat při vyšetřování.

Doporučené sankce jsou následující:

„První přestupek - zákaz účasti na ratingových akcích FIDE až na 3 roky (u obviněného v době přestupku mladšího 14 let zákaz do 1 roku; u obviněného v době přestupku mladšího 18 let zákaz do 2 let)
Druhý přestupek - zákaz účasti na ratingových akcích FIDE až na 15 let,“ přeloženo z [23].

V době pozastavení činnosti je hráč vyřazen z ratingové listiny FIDE. V této době se nesmí účastnit žádných soutěží. Start v soutěži je dalším přestupkem a může mít za následek nezapočítání celého turnaje na ELO a neplatnost případných norem.

Žádná partie v turnaji by hráči, který se provinil, neměla být ratingována na FIDE (pokud nebyly prohlášené za prohranou, potom se započítávají soupeři jako výhra). V turnajích každý s každým budou všechny výsledky počítány jako prohry a pro soupeře jako nesehrané výhry. Podobně i v turnaji jednotlivců, ale body soupeřů se zpětně nemění a hráč samotný je vyřazen z výsledkové listiny. Stejně tak v soutěži družstev, kde je z výsledkové listiny vyřazeno celé družstvo hráče, který se provinil.

V případě, že hráč na libovolném turnaji splnil normu, je neplatná. Případná cena musí být vrácena organizátorům. (část 5 [23])

Šestá část se týká doporučení pro rozhodčí. Je možné zvolit jednoho nebo více rozhodčích, kteří se budou zabývat pouze podváděním (Anti-cheating arbiter). Rozhodčí by měl:

- být omeznámen s případy podvádění v minulosti a vzít si z nich ponaučení

- aktivně se zajímat o potenciálně podezřelé situace
- zamezit kontaktu hráčů s diváky
- diskrétně sledovat hráče, kteří často opouští hrací místnost
- užívat ručních detektorů kovu k hledání nepovolených zařízení a činit tak ohleduplně opatrně, v případě pozitivní odezvy, objasnit důvody
- zakázat používání šachových programů v sále (vč. diváků)
- využívat softwarový nástroj na kontrolu partií

Jednou z nejobtížnějších částí je samotná prohlídka hráčů. Provádět by se měla v oddělené místnosti rozhodčím a jedním svědkem stejného pohlaví. Hráč má po té možnost sám si zvolit druhého svědka libovolného pohlaví. Proběhnout by měla buď těsně před zahájením kola, nebo hned po ukončení partie s důrazem na to, aby hráč mezi odchodem od partie a samotnou kontrolou neměl možnost případné zařízení nikde odložit nebo někomu předat. Důvodem k ní může být podezření, oficiální stížnost nebo může být prováděna náhodně, pokud to bylo oznámeno předem, přičemž rozhodčí není povinen svůj výběr hráči odůvodnit. Jestliže se hráč odmítne prohlídce podrobit, dostává varování a rozhodčí vysvětlí pravidla. Pokud znovu odmítne, partii prohrává a je vyloučen z turnaje (část 4 [23]).

Softwarový nástroj

Softwarový nástroj na kontrolu partií je vyvíjen mezinárodním mistrem Dr. Kennethem W. Reganem od roku 2007. Profesor Regan se zabývá počítačovou vědou (matematickou informatikou) na Univerzitě v Buffalu⁶. [14]

Nástroj však stále není dostupný online, jak bylo zamýšleno ve směrnici. V současné době je zapotřebí požádat o analýzu profesora Regana prostřednictvím e-mailu. U oficiálních akcí FIDE jako jsou např. kontinentální mistrovství, se tento postup automaticky předpokládá. U vlastních akcí je vhodné se s profesorem domluvit předem a spolupráce závisí do značné míry na jeho časových možnostech.

Program funguje na principu statistické analýzy tahů. Sleduje se hned několik parametrů, např. MM (move-matching) udávající shodu s aktuálně nejrozšířenějšími motory nebo AE (average error per move) průměrná chybovost na tah.

Výše uvedené informace pochází z manuálu profesora Regana, který není nikde publikován, ale na vyžádání jej zaslal. Obsahuje také prahové hodnoty jednotlivých parametrů, které zavádí a se kterými v analýze pracuje. Žádný práh však není dostatečně vysoký na to, aby k usvědčení hráče stačil samotný test. Vždy musí být spojen s fyzickými důkazy.

Logika postupu vyplývající z dokumentu je následující:

- provedení běžného testu pro všechny partie jako preventivní opatření
- v případě, že některý hráč vykazuje podezřelé výsledky přikročit k bližšímu sledování jeho chování

⁶Publikované odborné články profesora Regana jsou dostupné na adrese: <https://cse.buffalo.edu/~regan/publications.html#chess>.

- při přetrvávajícím podezření vyžádat plný test
- na základě výsledků plného testu provést nebo neprovést osobní prohlídku
- vyhodnotit jednotlivé výsledky a případně předat případ Fair play komisi

Na provedení statistické analýzy je pochopitelně zapotřebí statistika a v případě, že hráči použijí nápovědu od šachového motoru pouze několikrát za partii, není ji možné vytvořit a tím podvodníky pomocí tohoto nástroje odhalit. Profesor Regan sám uvádí:

„Nápovědy jednoho tahu se samozřejmě (mou) statistickou analýzou neodhalí. Nicméně bohužel už došlo k mnoha případům, kdy byl problematický v podstatě každý tah a to se již odhalí,“ přeloženo z [14].

Nejvyšší rating, kterého dosáhl současný mistr světa Magnus Carlsen, byl 2882 [22]. Dnešní motory dosahují ratingu přes 3000 [48]. V případě, že by profesionální podvodník změnil některé parametry silných motorů či přímo cíleně upravil motor do určitého herního stylu a snížil tak jeho sílu i např. o 200 nebo 500 bodů, stále by byl schopen porazit většinu soupeřů. Takové úpravy by zároveň způsobily, že porovnání by již neodpovídalo standardu, se kterým nástroj počítá a podvodníka by neodhalil, ani v případě, že by nápovědu použil na všechny tahy.

Realita

Směrnice proti podvádění se liší od typické legislativy FIDE. Je psána neformálním jazykem a neobsahuje žádná konkrétně definovaná ustanovení. Slovní spojení jako "doporučuje se", "mělo by být", "požaduje se", "musí", "je povinnost" apod. se mnohdy těžko interpretují a nenaznačují, co se stane, pokud daný bod nebude dodržen.

Zároveň je řada doporučení velmi vágních a nekonkrétních. Řešení případů cheatingu je z obecného hlediska minoritní část práce rozhodčího a řada z nich se se skutečným případem setká pouze několikrát za život nebo vůbec. Tento dokument tedy nemůže rozhodčího připravit na skutečnosti, kterým bude muset čelit v případě, že se na jeho turnaji podvodník objeví.

Celý dokument je současně jakýmsi akčním plánem vznikající komise zaměřené na cheating a připomíná více zápis ze schůze než soubor pravidel.

2.2 Právní předpisy

Článek 2, odst. 3 Základní listiny práv a svobod [1] říká, že

„Každý může činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá.“

S ohledem na to, že neexistuje zákon, který by ukládal osobám povinnost podrobit se detekční kontrole na šachových turnajích, není možné k ní nikoho nutit. Hráč musí mít vždy možnost ji odmítnout. Hráč má vždy možnost se turnaje neúčastnit.

Dle ustanovení o detekční kontrole osob (§ 85d zákona o civilním letectví [3]) by se měly kontroly provádět „(...) takovými způsoby a s použitím takových prostředků, které sledují výhradně účel kontroly a šetří důstojnost každého člověka, který je kontrole podroben.“ Když budeme hledat analogii v provádění těchto kontrol na letištích, měli bychom také analogicky dodržovat toto ustanovení.

Jako jednu z alternativ kontroly detektorem kovu uvádí Směrnice také rušičky signálu. Použití takového přístroje se může zdát logické, neboť potom nemůže v prostoru hracího sálu docházet k žádné komunikaci a přenosu dat. Byly např. použity v zápase o titul mistra světa mezi Anandem a Topalovem v Bulharsku 2010. Problém je však v tom, že v některých zemích je jejich použití nelegální. Podle § 86 odst. 1 Zákona o telekomunikacích [2] je i u nás zakázáno „(...) rušení provozu telekomunikačních zařízení a sítí“. Podobná zařízení tedy u nás není možné použít.

V některých případech může rozhodčí při inspekci hracích prostor odhalit skryté nedovolené přístroje. Ty se mohou stát důkazem při vyšetřování případu, ale zároveň jsou něčím majetkem. Rozhodčí tedy musí vědět, jak se zachovat při jejich nalezení. Vycházet je třeba ze znění zákonů § 1051 - § 1062 OZ [4], přehledně jejich výklad a aplikaci popisuje JUDr. Petr Bezouška, Ph.D. [8]. V případě, že rozhodčí ví, kdo přístroj na místě schoval, resp. ztratil, je samozřejmě povinen mu jej vrátit. Mám-li podezření na nějakého hráče, nejpřirozenější způsob je se jej zeptat.⁷ Dr. Bezouška uvádí na příkladu ztracené knihy, že je možné ji otevřít a hledat informace o majiteli. Podobně v případě např. nezamčeného mobilního telefonu je tedy zřejmě přípustné pokusit se zjistit majitele např. telefonátem na některé uložené číslo. Zároveň je však třeba mít na paměti § 86 OZ [4], podle něhož je zakázáno zasahovat do soukromí druhé osoby. Rozhodčí by tedy už neměl prohlížet např. uložená data a zprávy. Pokud není možné majitele zjistit, musí být přístroj odevzdán buď provozovateli zařízení, ve kterém byl nalezen, tedy např. na recepci hotelu, nebo přímo na obecním úřadě v místě konání turnaje.

2.3 Zájmy relevantních aktérů

Aktéry sporů týkajících se podvádění jsou vždy hráči, rozhodčí a organizátoři. Mohou jimi ale být i diváci, kteří se dále dělí na trenéry, sponzory a fanoušky. Zástupci všech třech skupin při tom mohou a nemusí být zainteresovaní do výsledku partie, kterou sledují. Od organizátorů a rozhodčích se předpokládá naprostá objektivita, jejich zapojení do případného podvodu se ale pochopitelně obecně zcela vyloučit nedá.

Při hledání řešení situace je nutné si uvědomit, jaké jsou zájmy těchto jednotlivých skupin a pravidla tvořit s ohledem na ně. Turnaje se mohou konat pouze tehdy, pokud budou všechny tyto skupiny zastoupeny, a proto je důležité najít takový kompromis, který bude pro všechny strany přijatelný.

Do určité míry je v zájmu všech aktérů, aby šachy byly považovány za čistou hru a aby jejich budoucnost nebyla ohrožena.

Hráči V zájmu hráčů je jistě neprohrát díky tomu, že soupeř podváděl. Zároveň je v jejich zájmu, aby při hře nebyli ničím a nikým rušeni.

⁷Doporučené postupy budou uvedeny v kapitole 3.

V kapitole 1.3 jsme již zmínili, že řada hráčů volala po zavedení anti-cheatingových opatření. Uvedme nyní například další citát Vishy Ananda:

„Je to hrozba, se kterou musíme žít. Už jsem si zvykl na kontroly s detektory kovů před partii. Ze začátku to pro mě byl šok, protože jsem vyrostl v době nevinnosti sportu. Ale technologie se vyvíjí velmi rychle. Někdo může sedět na vzdáleném místě, sledovat partii s počítačem a posílat informace hráči. Přijímače jsou čím dál menší a počet podvodníků se zvyšuje. Musíme přijmout opatření. Máme pravidlo, které říká, že zazvonění mobilu při partii prohrává. Je to přísné, ale musí být to být dodržováno. Alternativou by bylo povolit použití počítačů během hry,“ přeloženo z [52].

Někdejší vyzyvatel mistra světa a kandidát prezidentských voleb FIDE 2018 Nigel Short na druhé straně označil některé anti-cheatingové prostředky jako anti-šachové. Během olympiády v Baku 2016 se vyjádřil následovně:

„(...) máme tu situaci, kdy jsou lidé, kteří si myslí, že je přijatelné vyrušit hráče během hry a je mi jedno, že je to třeba na 30 vteřin nebo kolik, je to ohavné obtěžování hráčů. Je nepředstavitelné, aby se něco podobného dělo v jiném sportu. Je to z podstaty anti-šachové a myslím si, že lidé, co za tímto rozhodnutím stojí, by si měli nechat prohlédnout hlavy! Jsou nemocní! Ničí samotnou krásu šachu.“

„(...) Před a po partii, pokud je to něco, co je vyžadované, tak dobře. Je to bohužel součástí moderního sportu a je to v pořádku! V průběhu partie, to je absolutně špatně. Filosoficky špatně. Je to anti-šach, anti-všechno co mám na té hře rád a o čem ta hra je,“ přeloženo z [19].

V rozhovoru [19] dále popisuje incident, který ho rozčílil. V průběhu hry jej vyrušil jeden z anti-cheatingových rozhodčích na cestě z toalety k partii a chtěl provést rychlou náhodnou kontrolu, což Short považoval za nepřípustné, zejména v blízkosti časové tísně. Velmi otevřeně a negativně se vyjadřuje o rozhodčím samotném a potažmo viní rozhodčí obecně z toho, že vymýšlí taková pravidla, aby se dostali do pozice moci. Žádost rozhodčího tedy ignoroval a dostal varování.

Jestliže je naším cílem zaručit bezproblémovost průběhu partií, musíme dbát na to, abychom ve snaze zamezit hrozbám nenapáchali ještě více škody. Pokud je zaveden systém náhodných kontrol během kola, jak tomu bývá na olympiádách, neměly by určitě být prováděny v době časových tísní.

Zároveň je zapotřebí si uvědomit, že řada lidí nebude při provádění kontrol ochotně spolupracovat a připravit se na to. Ne každý je považuje za nezbytné a mnoho šachistů si i náhodný výběr bere často velmi osobně. Každá kontrola navíc představuje zásah do soukromí hráčů. Proto je zapotřebí s nimi jednat nenejvyš trpělivě a zdvořile i v případě nepřátelského nebo hrubého chování z jejich strany.

Mnoho lidí si myslí, že podvádění je ve skutečnosti velmi ojedinělé, např. Short uvádí „(...) velmi malá menšina lidí toho [podvádění s počítačem] využívá (...)“. Zdokumentované případy však vytvářejí mezi mnohými až paniku či paranoiu a často druhé podezírají. Což reálně znamená, že zbytečně plýtvají energií nad úvahami o možnostech, že soupeř může podvádět, čemuž bychom chtěli zamezit a vytvořit atmosféru, která působí dojmem, že podvádění za daných podmínek není možné. Díky tomu se najdou i tací, kteří tato opatření vítají.

Vznášení oficiálních podezření tak, jak to zavádí Směrnice, hráči obvykle odmítají, neboť se nechtějí dostat do problémů v případě, že se pletou. Častěji se totiž jedná o pocit nebo dojem ze soupeřova chování než o přímé svědectví. Rozhodčí se v takové chvíli nařčením nemusí zabývat. Zároveň by ale vždy měl věnovat pozornost podezřelým situacím.

Diváci Fanoušci jsou nedílnou součástí každého sportu. Jsou důležití pro jeho rozvoj, popularizaci, rozšiřování členské základny atd. V oddíle 1.3.1 byly uvedeny možnosti moderního sledování partií nebo i komentářů přes internet. Často jsou do hracích sálů umísťovány i kamery, které zprostředkovávají pohled do hracího sálu. Mnoho diváků dává této možnosti přednost. Sledování probíhá z pohodlí domova, je možné se zaměřit pouze na části, které jsou pro ně zajímavé, a zároveň jde o menší časovou investici, takže zájem projeví více lidí. Technický vedoucí zápasu o mistra světa 2018 uvedl, že počty diváků sledujících alespoň část partie se pohybovaly v šestimístných číslech.

Někteří trenéři si také zvolí tuto možnost, protože jejich přítomnost může svěřence stresovat. Jiní však trvají na tom, že musí hráče při partii vidět. Sledovat detailně jak dlouho stráví nad kterým tahem⁸ a jak se tváří. Proti případným zákazům se dokonce ohrazují a považují je za absurdní a podávají proti nim stížnosti. V zápisu ze schůze Trenérské komise FIDE z kongresu v Batumi můžeme najít následující text:

„Smutný případ byl zaznamenán na nedávném Mistrovství Evropy jednotlivců⁹, kde byl organizátory zakázán vstup do hracího sálu titulovaným licencovaným kapitánům a trenérům (1 za delegaci), když otevřeně uvedli, že riziko podvádění je příliš vysoké, mírně řečeno. Rádi bychom jen všem připomněli, že osoby, které mají přístup k počítačům v hracím sále, nejsou kapitáni a trenéři ale rozhodčí a organizátoři!“ přeloženo z [49].

Přítomnost kapitánů je rizikovější než přítomnost běžných fanoušků z toho pohledu, že rozumí probíhaným partiím, znají způsob myšlení svých svěřenců a mají zájem na výsledku partie. V některých případech se však ani po opakovaných pokusech nepodařilo vysvětlit, že nejde o zpochybňování jejich morální integrity, ale o pouhé preventivní opatření. Přestože zákaz přístupu vychází z legislativy komise FIDE, dochází k tomu, že jiné komise to nepovažují za přijatelné a jednotlivci to považují za urážku.

Řada fanoušků také preferuje osobní přítomnost, chce hráče vidět zblízka a zažít atmosféru na turnaji. Do této kategorie obvykle spadají i sponzoři a VIP, kteří turnaj podporují.

Organizátoři Organizátoři mohou v systému FIDE také získávat mezinárodní tituly na základě úspěšně zorganizovaných akcí. Ty by měly sloužit jako záruka určité kvality. V jejich zájmu je určitě spokojenost hráčů, kteří budou jednak podávat o akci dobré reference a jednak budou mít zájem se účastnit dalších ročníků a jiných navazujících akcí. S ohledem na předchozí odstavce je však jasné,

⁸Tato informace někdy není přenášena online bezchybně.

⁹Jednalo se o ženské mistrovství.

že z pohledu anti-cheatingu je tento zájem dvojsečný. Na jedné straně chtějí zamezit tomu, aby byli hráči nadměrně obtěžováni a na straně druhé je žádoucí, aby nebyla zpochybňována regulérnost turnaje. Do značné míry závisí na osobních vlastnostech a názorech organizátora, kterou stranu považuje za důležitější.

Na kongresu FIDE v Batumi 2018 Fair play komise zdůrazňovala, že pochopení důležitosti anti-cheatingových opatření organizátory je esenciálním krokem v jakémkoliv dalším rozvoji. Stejně tak jako o pochopení skutečnosti, že podvádění není problémem, který může být vyřešen pouze rozhodčími, ale stojí do značné míry na spolupráci s nimi.

Zavedení daných prostředků však může být obtížné i v případě, že si to organizátor dá za cíl. Myšlenka Směrnice proti podvádění o zavedení různého stupně ochrany podle úrovně akce je určitě správná. Nicméně kromě výjimky pro ukládání mobilních telefonů do zavazadla jsou rozdíly v podstatě zanedbatelné a běžná úroveň ochrany tak, jak je definována výše, je absolutní utopií pro většinu turnajů ratingovaných na FIDE u nás a nebývá stoprocentně naplněna ani u některých akcí úrovně mistrovství Evropy. Vzhledem k tomu, že však nedochází ke kontrolám a nejsou jasně definovány sankce, není ani tendence tento postoj měnit. I v případě, že existuje snaha se pravidlům přiblížit, problém je v nedostatku prostředků a možností.

Větší šachové turnaje probíhají zpravidla v hotelech nebo kongresových centrech případně i na stadionech¹⁰, menší potom v klubovnách, sokolovnách. Nikde na světě nejsou stavěny objekty pro účely pořádání šachových akcí a je tedy zřejmé, že organizátor musí vycházet z toho, co mu dané budovy nabízí.

Požadavek na zajištění oddělených prostor pro diváky a hráče zahrnující toalety, místo pro kouření a občerstvení je velmi zásadní, protože zde může docházet k předávání informací a představuje to tak velké potenciální riziko. Pokud kontaktu hráčů s diváky není zamezeno, prostředí není pod kontrolou. Právě tento požadavek je však často obtížně splnitelný, protože dostupné prostory to nedovolují. Organizátor by se měl snažit vybírat je již s ohledem na tyto možnosti, ale ty jsou často upozaděny, protože ekonomické a logistické důvody mají pro něj logicky vyšší prioritu. Lepší dostupnost a nižší cena opět znamená větší spokojenost hráčů.

Pořízení speciálních přístrojů, jakými jsou detektory kovů, detekční rámy, detektory signálu a kamery, je pro nezávislého organizátora obrovskou investicí navíc.

Bez sponzorů a VIP osob by organizace turnajů nebyla možná. Proto jim organizátor většinou nechce bránit ve vstupu do hracích prostor, přestože ví, že každá další osoba potenciálně komplikuje situaci, ani je omezovat kontrolami nebo nařízeními.

Dále je pro organizátora důležitá i spokojenost diváků. V hracích prostorách se i proto umísťují plátna nebo velké televizní obrazovky, kde se promítají partie a jsou viditelné z větší vzdálenosti. Dále jsou pro ně často připraveny komentátorské místnosti, kde mohou poslouchat rozbor právě probíhajících partií.

¹⁰Jako příklad uveďme šachovou olympiádu 2016, která se odehrála v Crystal Hall v Baku nebo tradiční festival šachu a her Czech Open, který se každoročně koná v pardubické Tipsport Areně.

Rozhodčí Rozhodčí je jediná osoba stojící na pomezí zájmu hráčů a organizátora. V první řadě by mu mělo jít o dodržení nastavených pravidel nebo o vytvoření takové situace, která se ideálnímu stavu co nejvíce blíží. To znamená např. pokud organizátor zajistí stoly, které nejsou vhodné pro hru, je na rozhodčím, aby ho přiměl k nápravě a ochránil zájmy hráčů, které by to negativně ovlivnilo. Současně je v jeho zájmu vzájemná spolupráce s organizátorem.

V obecné rovině by měl vždy jednat v nejvyšším zájmu soutěže, ale kromě toho nemá žádnou přímou návaznost na zájmy sponzorů, trenérů a dalších diváků.

V zájmu rozhodčího tedy je, aby hrací prostor byl zcela uzavřen od všech diváků a byl tím znemožněn kontakt v libovolné formě, včetně vyrušování hráčů.

V současné době často není pozice rozhodčího dostatečně silná na to, aby byl schopen ovlivnit přístup organizátora. Může se obávat, že pokud bude organizátora tlačit k dodržování pravidel, může to mít negativní dopad na jeho případné budoucí angažmá. Případně se nechce pouštět do sporu z osobních důvodů.

Rozhodčí se často ocitá v pozici toho, kdo sám musí najít kompromis mezi zájmy jednotlivých skupin a přijít s řešením konkrétní situace - včetně typu turnaje, počtu hráčů, hracích prostor atd. Z výše uvedeného je navíc zřejmé, že zájmy jsou natolik protichůdné, že žádné dobré východisko najít téměř nelze.

3. Návrh konkrétního řešení

Směrnice proti podvádění, od které by se očekávalo, že nám podá návod na to, jak postupovat v případech se kterými se rozhodčí setkává kvůli fenoménu podvádění, nám ve skutečnosti vykresluje jen velmi hrubé rysy. Zároveň klade požadavky, které jsou v zásadě nesplnitelné, a na jejich dodržování nijak nereaguje. Tento stav je do jisté míry způsoben nedostatkem prostředků Fair play komise. Na kongresu v Batumi 2018 však tato komise předložila dva nové dokumenty, které měly být schváleny, avšak zatím není jasné, zda nahradí Směrnici nebo kde stojí z hlediska legislativy.

Prvním z nich je dokument Anti-Cheatingová pravidla [42]. Týká se podvádění obecně (match-fixing, účast v podvodných turnajích aj.) a ne pouze s využitím počítače. Dokument vychází ze Směrnice, ale má již skutečně formu legislativy a popisuje podrobně procedurální postup a pravomoci. Mimo jiné navrhuje, aby si členské federace vytvořili vlastní systém a pravidla pro anti-cheating a že turnaje spadající do běžného stupně ochrany by měly být řešeny na úrovni národní federace s výjimkou toho, kdy se daný případ týká titulovaných hráčů nebo zisku titulu. Takové ustanovení rovněž vychází z dosavadní praxe, kdy FIDE nemá časové ani finanční možnosti nebo zájem zabývat se případy z turnajů nízké úrovně. Druhým dokumentem jsou Ochranné prostředky proti podvádění [41], který taktéž přímo vychází ze Směrnice a nepřináší mnoho nového. Pro turnaje s maximální ochranou např. zakazuje, aby hráči v hracích sálech měli vlastní hodinky¹ a propisky, což je dnes už na top turnajích běžné. Dále v závislosti na stupni ochrany doporučují nebo nařizují vytvořit systém náhodných kontrol.

Jediný případ, který zatím Fair Play komise samotná, oficiálně předala Etické komisi k jednání, se týkal údajného používání mobilního telefonu. Podle pravidel turnaje měli hráči možnost mít telefon u sebe, zcela zakázán byl až v posledních dvou kolech. Po začátku předposlední partie byl telefon nalezen v kapse hráče. Důvodem k prohledání bylo jeho dosavadní podezřelé chování. Pravidelné odchody na toaletu (dle rozhodčího hráč odešel 9× a zdržel se 2–3 minuty) a odehrání tahu brzy po návratu k šachovnici i v obtížných pozicích. Jeho vysvětlení byla údajně nekonzistentní. Jeho partie byla prohlášena za prohranou a případ byl dán komisi. Hráč se dále hájil dobrou přípravou a pamětí, popíral podání nekonzistentních vysvětlení, poukazoval na neprůkaznost výsledků analýzy profesora Regana, která byla provedena atd. Etická komise neshledala hráče vinným z podvádění pro nedostatek důkazů a pokárala přítomné rozhodčí za nedostatečnou aktivitu na místě. [18]

Nový dokument říká, že prokázání porušení pravidel musí být k dostatečné spokojenosti komise a důkazní míra je větší než uvážení pravděpodobnosti, ale menší než důkaz nad veškerou pochybnost.

Dokument zachovává systém podávání stížností písemnou formou a připomíná, že falešná a neopodstatněná obvinění zakazuje Etický kodex a stanovuje sankce pro jeho porušení.

Na Mistrovství Evropy žen 45. hráčka startovní listiny získala 5/5 bodů a

¹Primárně jde o zákaz chytrých elektronických hodinek. Musí se však vztahovat na všechny typy hodinek vč. analogových bez rozdílu, neboť na první pohled nemusí být rozeznatelné a vždy mohou být modifikovány.

byla na cestě k životnímu úspěchu. Její výkon však vyvolal pochybnosti, které vedly k sepsání petice účastnic pro organizátory. První z nich byla podepsána 32 hráčkami a požadovala zavedení anti-cheatingových opatření jako posunutí online přenosu o 15 minut. Druhou podepsalo 15 hráček a požadovala úplné zastavení přenosu partií vedoucí hráčky. Organizátoři vyhověli a implementovali zpoždění přenosu, striktně se však ohradili proti obvinění hráčky a označili je za neférové, urážlivé a vytvářející psychologický tlak. Mnoho osob se postavilo na stranu vedoucí hráčky a vyjádřilo ji podporu. Škoda byla však již napáchána a pod vytvořeným tlakem získala hráčka v posledních čtyřech kolech pouze 1 bod. Byla podána oficiální stížnost Etické komisi FIDE, která byla schválena zhruba o dva roky později. Natalia Zhukova, která byla neoficiální autorkou a sbírala podpisy, dostala zákaz činnosti na 3 měsíce, s ohledem na dlouhé obstrukce spojené s případem. Ostatní hráčky, které petici podepsaly dostaly napomenutí či důtku podle toho, zda projevíly lítost nebo se omluvily [46].

Za jiný případ nepodloženého obvinění komise udělila přísnější trest v délce osmnácti měsíců. Ruský velmistr Evgeniy Solozhenkin podal stížnost na 13letou hráčku a zároveň zveřejnil na internetu. Mladá hráčka dosahovala výsledků úrovně až mezinárodního mistra. Solozhenkin tvrdil, že jeho dcera na toaletě slyšela z vedlejší kabinky, kam hráčka zašla, slova „Jaké je hodnocení?“ a „Dobře.“. Rozhořely se pochopitelně bohaté diskuse. Analýza profesora Regana tvrzení o podvodu nepotvrdila. Po rozhodnutí etické komise vyjádřilo svou podporu Solozhenkovi v otevřeném dopise 20 velmistrů. Matka hráčky na něj na druhé straně i podala žalobu. Je tedy zřejmé, že podobné případy vždy vzbuzují velký rozruch a emoce. [28]

Výše zmíněný požadavek na zpoždění online přenosu partií o 15 minut je prostředek, který prozatím nebyl diskutován, protože není nikde oficiálně doporučen, přestože je jeho použití dnes velmi rozšířené. Spočívá v tom, že internetový přenos partií je zahájen teprve čtvrt hodiny po začátku kola. Případný komplic při podvádění tedy nemůže sledovat přenos z domova a zasílat rady hráči, neboť pozice v partii není aktuální. To může zastavit podvodníky středně vysoké úrovně, případně jim zkomplikovat situaci. Opatření nepředstavuje finanční zátěž a může být užitečné. Nehodí se však pro soutěže vysoké úrovně, kdy není možné, aby živý přenos nebyl ve skutečnosti živý, jev nepředstavitelný pro jiné sporty. Je to nepřijatelné jak pro fanoušky, kterých je obrovské množství v porovnání s diváky na místě a také pro přirozený tok informací dnešní doby. Je navíc pravděpodobné, že vyšší soutěž s sebou přináší sofistikovanější podvodníky, které by opatření možná ani nezasáhlo.

3.1 Příklady osvědčených postupů

Asi nejpropracovanější systém v historii byl představen na zápasu o titul mistra světa 2018 mezi Carlsenem a Caruanou. Mistrovství světa je ostře sledovanou prestižní soutěží nejvyšší úrovně. Pro zajištění regulérnosti a zábrany jakýchkoli pochybností organizátor spolupracoval s detektivní agenturou Pinkerton, která zavedla prostředky ve formě detektorů kovu, nelineárních detektorů, detektorů signálu, kamerového dohledu a na vyžádání měla připraven i polygraf. [40]

Technický vedoucí mi o systému fungování řekl následující:

Obrázek 3.1: Mistr světa Magnus Carlsen při kontrole nelineárním detektorem. Na webu [40] je dostupná i video dokumentace.

„Hrací prostor se skládal z hracího sálu, chodby, toalet, salónku pro hráče, místnosti pro rozhodčí a místnosti pro rozhovory. Tyto prostory byly zcela uzavřeny přibližně hodinu před začátkem kola a kontrolovány pomocí detektoru pracovníkem firmy Pinkerton. Od diváků hráče v hracím sále dělilo silné jednosměrné sklo. Všechny osoby vstupující do budovy museli projít bezpečnostní kontrolou. Hráči byli po svém příchodu dovedeni do salonku a do hracího sálu byli vpuštěni zástupci tisku, kteří jej museli opustit pár minut po začátku kola. Vše bylo zároveň pod dohledem kamerového systému.“

Přestože o bezúhonnosti obou hráčů zřejmě nepochybuje vůbec nikdo, byly zavedeny tyto prostředky, které vytvářejí dojem, že žádný způsob podvádění skutečně není možný.

Je však zřejmé, že k jejich zavedení je zapotřebí značných finančních prostředků, které jsou málokdy k dispozici. A zároveň jejich implementace pro dohled nad jednou partií je nesrovnatelná s turnaji, kde hrají desítky hráčů nebo stovky hráčů.

Na Šachové olympiádě v Batumi loni startovalo kolem 900 hráčů, přes 200 rozhodčích, mnoho doprovázejících osob, kapitánů, tisku atd. Po vstupu do budovy byli všichni podrobeni bezpečnostní kontrole pomocí rámových detektorů za asistence mnoha pracovníků ochranky, viz 3.2. Bylo zakázáno vnášet do hracích prostor elektroniku, hodinky a propisky. Všechny přístroje, které měli mít hráči u sebe ze zdravotních důvodů, byly kontrolovány lékařem. Zakázané předměty bylo možné si odložit v zajištěných provizorních policích obsluhovaných dobrovolníky.

Všechny partie byly kontrolovány nástrojem profesora Regana. Zřízen byl celý sektor anti-cheatingových rozhodčích. Jeho členové měli za úkol provést přibližně 10 až 20 náhodných podrobných osobních kontrol v soukromí po skončení partie v každém kole. Prioritně proto byli vybíráni hráči, kteří vyhráli aktuální partii, a větší důraz byl kladen na zápasy na prvních stolech. K tomu navíc tito rozhodčí prováděli 20 až 30 rychlých náhodných kontrol v průběhu kola pomocí

Obrázek 3.2: Bezpečnostní kontroly u hlavního vchodu na Šachové olympiádě v Batumi. Zdroj: Facebook ŠSČR.

nelineárních detektorů, s ohledem na to, aby k nim nedocházelo v době časových tísni. Zároveň se snažili dohlížet na to, aby spolu hráči během kola nekomunikovali v prostorách pro občerstvení, pro kouření atd. Prostor pro kouření byl navíc rozdělen na dvě části, jednu mohli využívat hráči a druhou kapitáni a další osoby. Kapitánům bylo zakázáno komunikovat s hráči jinak než v přítomnosti rozhodčího a v jazyce, kterému rozhodčí rozumí. Směli stát pouze za zády vlastního týmu a měli zakázáno opakovaně opouštět hrací prostor a následně se do něj vracet.

Výborných podmínek bylo dosaženo na Mistrovství Evropy žen 2018 na Slovensku. Hrací místností byla hotelová konferenční místnost a soutěžilo zde kolem 140 hráček. Na vstupu do místnosti byly hráčky i jejich tašky a batohy kontrolovány pracovníky ochranky. Elektronické přístroje si mohly odložit ve speciální místnosti a vyzvednout po skončení partie. Jakmile jednou vstoupily, nemohly již prostor opustit a pohybovat se v jiných částech hotelu. K dispozici měly toalety, balkon pro kouření a místo pro občerstvení. Všechny tyto části hracího prostoru byly pravidelně pečlivě kontrolovány. V každém kole bylo náhodně vybráno několik šachovnic, které měly být kontrolovány. Vybrána byla vždy vítězka a v případě remízy hráčka s nižším ratingem. Ta byla odvedena rozhodčí do samostatné místnosti za přítomnosti pracovnice ochranky a důkladně prohledána. Všem dalším osobám byl vstup do hracího sálu zcela zakázán. VIP osobám byl umožněn pouze pod dohledem rozhodčího a v době kratší deseti minut. Jak bylo uvedeno v části 2.3, zákaz vstupu vyvolal velký odpor z řad trenérů, kteří proti němu i podali oficiální námítku k námitkové komisi.

3.2 Problém

Na turnajích hraných v ČR se užívá velmi malé množství prostředků proti podvádění, což se negativně odráží na obrazu našich soutěží. Organizátoři si mnohdy myslí, že jejich zavádění není povinné a nevěnují mu pozornost. Pro rozhodčí jsou bez vnějšího zásahu a bez spolupráce s organizátorem určitá pravidla obtížně realizovatelná.

Důležitost pravidel je jimi samotnými navíc často podceňována. Doporučené postupy jsou považovány za zbytečné komplikace. Zároveň se neustále objevují

pochybnosti o pravomoci k jakémukoliv zásahu do soukromí hráčů. Úsudek rozhodčích je často ovlivněn nedůvěrou ve variantu, že skutečně dochází k podvodu a případný nalezený mobil zpravidla přisuzují zapomnětlivosti nebo ignoranci Pravidel. Partii prohlásí za prohranou, ale o případu již nikoho neinformují. Při zazvonění telefonu někdy dokonce nad prohřeškem mávnou rukou, a pokud nedojde k reklamaci ze strany soupeře, neučiní žádné kroky k potrestání hráče.

V případě že na turnajích, kde rozhodčí působí, k nějakému podezření dojde, nevědí mnohdy jak s ním naložit, protože je situace velmi ojedinělá. To je rovněž problematické, neboť je obvykle nutné jednat rychle.

Na druhé straně stejně negativně jako ignorování podvádění působí i druhý extrém šířící paniku a paranoiu, který nejčastěji přichází ze stran některých hráčů. ELO rating je komparativní systém, který odráží sílu hráče. Pouze na základě toho, že někdo prodělal značný nárůst nebo porazil hráče papírově silnějšího, není možné začít šířit nepodložené pomluvy, které je nemožné vyvrátit a ničí reputaci daného hráče.

Mnoho hráčů považuje účast na šachových turnajích také jako společenskou událost, kde bude mít možnost pozdravit se s přáteli. I na turnajích, kde je kontakt s ostatními hráči a diváky dovolen, je zakázáno hovořit o probíhajících partiích. Samotné časté vstávání od partie a komunikace s ostatními tedy rovněž není dostatečným důvodem ke vznesení obvinění. Podobně časté odchody na toaletu mohou mít zdravotní důvod a nejsou automaticky důkazem o podvádění hráče.

Rozhodčím by však měly být diskrétně monitorovány. Jeho chování by dále nemělo napomáhat k vytváření větší paniky a přílišná horlivost by se neměla negativně odrazit na partiích hráčů.

3.3 Hledání kompromisu

Z výše uvedené analýzy vyplývá, že vytvoření vlastních pravidel pro anti-cheating je v současné době žádoucí a z hlediska mezinárodní federace i přípustné a dokonce doporučované.

Je důležité, aby taková pravidla byla přípustná pro všechny aktéry a aby byla realizovatelná v našich podmínkách. V opačném případě by nebyla řešením, ale naopak by přispívala k přiživování problému.

Hrozba rozšíření podvádění v šachu je reálná a jsou zdokumentovány případy, které to potvrzují. Je ale dobré si uvědomit, že je stále velice ojedinělá a zveličování problému má negativní dopad na celý obraz šachu. Proto je potřeba, aby byly přijaty určité kroky a ustaly nekonečné debaty.

Využití speciálního vybavení pro odhalení podvodníků má své výhody a nevýhody.

- kamery - hráče neobtěžují, jejich umístění na některých místech jako jsou toalety je ale neetické, jejich rozlišení musí být dostatečně dobré na to, aby se daly použít jako důkazní materiál a musí jich být mnoho (pokud jsou kamery již nainstalovány v místě hry, rozhodčí k nim obvykle nedostanou přístup), s tím roste i cena
- detektory kovu - ze své podstaty detekují kov, nikoliv elektroniku, to v závislosti na jejich rozsahu citlivosti může buď upozornit na vše, vč. třeba kování

na kalhotách, zipů aj. anebo minout i mobilní telefon, dražší přístroje sice umožňují vhodné nastavení, ale zároveň řada profesionálního vybavení dnes již ani nemusí obsahovat kovové části

- rušičky signálu - v teorii užitečný nástroj zabráňující přenosu dat, avšak zakázané zákonem
- detektory signálu - využívané na akcích úrovně mistrovství Evropy, v cenově dostupných variantách jsou však značně pochybné a nespolehlivé, pokročilé přístroje jsou cenově nedostupné² a jejich využití zatím není známo
- nelineární detektory - velmi vhodné profesionální přístroje pro detekci veškeré elektroniky užívané např. na olympiádě a mistrovství světa, pracující na principu detekce 2. a 3. harmonické v polovodičových přechodech, jejich cena je však také velmi vysoká, obchod³ podal informaci, že cena přístroje je 7,999.00 GBP (přibližně 240 000 Kč)

Každý nástroj tedy ztěžuje nějakou část způsobu provedení podvodu, ale sám o sobě nezabrání všemu. Různé úrovně kvality nástrojů jsou schopny odhalit různé úrovně podvodníků. Sofistikovaný systém kontroly na Mistrovství světa předpokládal, že pokud se podvodník byl schopen dostat na tak vysokou úroveň, jedná se o profesionála a je zapotřebí špičkových technologií k jeho odhalení. Na druhé straně případný podvodník v zápase okresního přeboru pravděpodobně neinvestoval závratnou finanční částku s cílem podvádět v turnaji, malého významu, kde kromě bodu nemůže nic vyhrát. Tyto i všechny další prostředky tedy musí být voleny s ohledem na charakter a úroveň soutěže.

Za nejvýhodnější z nich považuje Komise rozhodčích ŠSČR využití ručních detektorů kovu, a proto v roce 2018 zakoupila dva kusy tohoto zařízení a nabídla organizátorům českých turnajů jejich bezplatné zapůjčení.

Tyto detektory jsou velmi citlivé a v případě, že je kontrola prováděna, musí tak už být učiněno pečlivě. Pokaždé, když dá přístroj signál, je nutné vyjasnit, co způsobilo pozitivní odezvu. Při skenování kapsy to může být např. mince. Je tedy zapotřebí hráče požádat, aby ji vyjmul z kapsy a prázdnou kapsu zkontrolovat znovu. V případě, že je nalezena např. kovová krabička na brýle v kabátu hráče, musí být vyjmuta, kabát znovu ověřen a krabička otevřena, aby se rozhodčí přesvědčil, že jde skutečně o brýle. Stává se však, že kontrola probíhá pouze jedním, dvěma rychlými pohyby a rozhodčí automaticky předpokládá, že signál vydaný detektorem je způsoben peněženkou v kapse a není potřeba ji kontrolovat. Nejen že taková forma kontroly nemá význam, protože je ledabylá, ale navíc vede k negativnímu vnímání celého procesu, protože hráč ví, že nebyl kontrolován řádně a pokud by jeho peněženka byla mobilním telefonem, nebyl by odhalen. Ve výsledku byl tedy obtěžován nepříjemnou kontrolou a zároveň ani nemá dojem, že byla k něčemu dobrá. Takovému postupu se chceme vyvarovat.

Systém náhodných kontrol by měl být na turnajích v nějaké formě zaveden. Neznamená to však, že v každém kole by musel být kontrolován určitý počet

²Příklad detektoru mobilních telefonů: <https://www.spyshop24.cz/cam-105w-detektor-odposlechu-a-mobilnich-telefonu-2g-3g-4g-a-wifi-i-bluetooth-304.html>.

³Příklad detektoru nelineárních přechodů <https://www.detective-store.com/office-security-system-selcom-st-402-cayman-for-detection-of-wiretaps-hidden-cameras-mobile-phones-and-others-1276.html>

hráčů, přestože to může být vhodné. Nicméně organizátor s rozhodčím jednoduše musí mít takovou možnost k dispozici pro případ, že dojde k nějakému podezření, aby mohli jednat. Je tedy vhodné ji zavést a informovat o tom hráče předem.

Podrobné kontroly se provádějí buď před vstupem pro všechny hráče, těsně před partií nebo těsně po partii. V případě kontroly před partií je vhodné vybrat náhodně číslo šachovnice a zkontrolovat oba soupeře. Po partii stačí kontrolovat hráče, který zvítězil nebo slabšího hráče v případě remízy. Kontrola by měla probíhat v soukromí, pokud hráč ale není proti, může proběhnout i na místě, jak je vidět na fotce z prosincového mistrovství světa ve zrychleném šachu 3.3. Dále by osobní kontrolu měla provádět osoba stejného pohlaví, v případě kontrol detektorem, kdy nedochází k osobnímu kontaktu, se však toto pravidlo striktně nedodrhuje ani na turnajích evropské úrovně. Hráč by měl být informován, ale pokud nic nenamítá, není zapotřebí postupy zbytečně komplikovat.

Obrázek 3.3: Kontrola Magnuse Carlsena nelineárním detektorem. Kontrolu provádí mezinárodní rozhodčí Stéphane Escafre. V pozadí předseda Komise rozhodčích FIDE Laurent Freyd v rozhovoru s prezidentem FIDE Arkady Dvorkovičem předsedkyní běloruské šachové federace Anastasii Sorokinou. Zdroj: Facebook.

Jedním z nejdůležitějších kroků je vytvoření vhodných hracích prostor. Tento krok může fungovat jako lepší prevence než bezpečnostní kontroly na vstupu. Tvořit je musíme s ohledem na zájmy jednotlivých aktérů.

Z analýzy je jasné, že přítomnost diváků v hracím sále představuje potenciální hrozbu, protože jejich pohyb a chování není možné monitorovat a systém se stává nekontrolovatelným. Zároveň ale víme, že zákaz vstupu diváků vzbuzuje negativní reakce organizátorů, sponzorů, kapitánů a fanoušků. Kompromisem tedy může být rozdělení hracího sálu na oblast hry a na oblast pro diváky a oddělit je např. lanem a distančními sloupky, či nízkým banerem. Příklady uspořádání na jednom z nejprestižnějších turnajů světa ve Wijk aan Zee vypadá, máme na obrázku 3.4. V takovém případě stále může docházet k očnímu kontaktu se smluveným komplicem, ale situace je mnohem lépe kontrolovaná. Na obrázku 3.4 jsou navíc diváci ještě více vzdáleni a případný kontakt by už patrně připoutal pozornost. Takové opatření je vhodné nejen kvůli anti-cheatingu ale také proto, aby hráči nebyli rušeni a měli svůj prostor. Má-li opatření mít i funkci prostředku proti podvádění, musí být z části určené pro hráče přístup na toalety a do dalších

Obrázek 3.4: Turnaje Tata Steel. Vlevo vidíme množství diváků za provizorní stěnou a téměř prázdnou oblas pro pohyb hráčů, vpravo hráče na pódiu a diváky v obecnstvu. Zdroj: Galerie Tata Steel.

relevantních místností, tak aby nedocházelo k jinému kontaktu s diváky.

Místo pro kouření bývá mnohdy problematické, protože požární pravidla budov v dnešní době obvykle zakazují kouření uvnitř. K dispozici tedy musí být buď cesta ven, na balkon apod., což narušuje izolaci hráčů. Pokud organizátor nemá možnosti zajistit oddělený prostor pro hráče a diváky, je vhodné do něj umístit rozhodčího nebo dobrovolného asistenta, který zde bude nepřetržitě dohlížet na to, aby nedocházelo k (nedovoleným) rozhovorům. To stejné platí i pro místnost s občerstvením.

Nejproblematictější místem jsou pochopitelně toalety. Ty by měly být určitě oddělené, protože není možné nad nimi dohlížet, a měly by být pravidelně kontrolovány. Při kontrole rozhodčí musí hledat pečlivě nebo použít některý z detektorů, protože případné přístroje nebudou ponechány na očích. V závislosti na uspořádání hotelu není neobvyklé prohlásit např. dámské toalety za pánské apod. nebo využít pro jednu ze skupin toalety určené lidem s handicapem.

Pokud by uspořádání vedlo k tomu, že se v některých místech či chodbách prostoru mohou hráči a diváci potkávat, měly by být uměle odděleny. Např. pomocí provizorních závěsů, reklamních stěn, banerů aj. Nebo opět kontrolovány dobrovolníkem. Jestliže totiž existuje supervize v místě kouření, ale ne na cestě k němu, je jasné, že k případnému podvodu může dojít spíše tam, kde kontrola chybí. Samotná kontrola pouze jednoho z těchto dvou míst se potom stává bezvýznamnou.

Vlastní kapitolou je přítomnost sponzorů a VIP osob, které mívají možnost pohybu i v odděleném prostoru pro hráče. Ta obecně nepředstavuje riziko z hlediska podvodu, ale z hlediska rušení. Organizátoři i rozhodčí musí vždy takovým osobám jasně vysvětlit specifika šachových turnajů a upozornit je (a jejich doprovodné osoby jako jsou bodyguardi aj.) na zákaz mobilních telefonů. Řada lidí se to zdráhá udělat, ale při zdvořilém přístupu většina VIP osob pochopí a nemá zájem činit potíže.

Je nutno přiznat, že podobné aranžmá je nerealizovatelné na většině akcí u nás a je rezervováno pro turnaje nejvyšší úrovně. Na dalším obrázku 3.5 vidíme pohled do sálu na turnaji Wijk aan Zee z druhé strany, zachycující zbývající méně prestižní turnaje.

Z obrázku je zřejmé, že zde je již hrací prostor otevřený pro všechny a neexistuje žádná regulace diváků a hráčů. To je běžná praxe velkých mezinárodních

Obrázek 3.5: Turnaje Tata Steel. Pohled z druhé strany sálu na obrázku 3.4 vlevo. Zdroj: Galerie Tata Steel.

turnajů ve všech zemích, včetně naší. Počet rozhodčích, který by byl schopen perfektně kontrolovat předávání signálů mezi lidmi v "davu" nebo zajistit, aby spolu hráči nemluvili by, se blížil počtu hráčů. Běžné je však mít jednoho rozhodčího zhruba na 50 hráčů a potom je kontrola prostředí již nemožná.

Zákaz komunikace mezi hráči v průběhu kol v některých soutěžích by také znamenal značný odliv zájmu, neboť společenský rozměr akce je pro účastníky zrovna tak důležitý jako ten sportovní nebo i důležitější.

Online přenos partií je už i u nás běžný na silných turnajích. Patnáctiminutový posun je dost dobře realizovatelný a soutěže, které se u nás pořádají, zpravidla nedosahují takového významu, aby zprávy o jejich výsledcích nemohly 15 minut počkat. Jedná se o způsob, který ovlivní všechny partie stejnou měrou a potenciálním podvodníkům může značně ztížit situaci.

Program pro přenos partií online jako takový posun o 15 minut neumožňuje. U nás je zvykem promítat partie na internet pouze prostřednictvím Flash přehrávače, který se ale už ve většině západního světa nepoužívá a představuje bezpečnostní riziko. Přesto je možné přenos posunout pomocí programu našich slovenských kolegů⁴. Vhodnější však je umístit přenos na některý ze specializovaných serverů, které tuto možnost poskytují jako chess.com, ChessBase nebo chess24 - který je oproti vžitému názoru zdarma a otevřen pro akce libovolné úrovně.

Odeslání partií ke kontrole profesoru Reganovi je opět prostředkem, který může být výhodný na obrovských akcích, neboť může poukázat na jednotlivce, který je jinak přísloušnou jehlou v kupce sena. Na menších turnajích většího významu by měl být samozřejmostí.

V případě vznesení požadavku na naprostý zákaz vnášení elektronických přístrojů by měl organizátor zajistit možnost na jejich bezpečné ukládání. Nemusí se jednat o sejf, dobře funguje stanoviště pod kontrolou dobrovolníka, který předměty schraňuje a ukládá. Může jít o improvizovanou šatnu z kumbálu či kanceláře. Pro organizaci práce dobře postačí např. sáčky nebo poličky s "šatnářskými lís-

⁴Program je možné najít na adrese: <https://github.com/jogurtik/dgt-delay-stream>.

tečky”, které bude pracovník hráčům vydávat, či samolepky, kam si bude hráče zapisovat. Alternativně na soutěžích družstev může kapitán domácích zajistit krabici nebo tašku, do které se přístroje uloží a zavřou do vedlejší místnosti, uzamykatelné skříňky apod. Pokud nic takového není k dispozici, může krabice zůstat viditelně na stole rozhodčího, který po souhlasu může plnit roli onoho dobrovolníka. V případě, že potřebuje na chvíli odejít z hracího sálu, požádá kapitána domácích, aby dal na krabici pozor. Vzhledem k tomu, že zejména na nižší soutěže družstev nechodí davy fanoušků, riziko krádeže cizí osobou v místnosti plné hráčů je téměř zanedbatelné.

3.4 Výsledná doporučení

Základním předpokladem pro úspěch anti-cheatingu je informovaný rozhodčí, který je ve střehu, je si vědom možných rizik a má potřebnou soudnost.

Rozhodčí je obeznámen se Směrnicí proti podvádění a v rozumné míře ji uplatňuje na turnajích tak, aby to odpovídalo zásadám fair play, logice a konkrétním okolnostem.

Při prošetřování případů, provádění kontrol a kontaktu s hráči jedná rozhodčí diskrétně, zdvořile a s úctou.

Rozhodčí se aktivně zajímá o potenciálně podezřelé případy a možnost podvádění nebere na lehkou váhu.

Z hlediska dalšího rozvoje je klíčové, aby organizátoři akcí u nás vzali za své, že dodržování Směrnice proti podvádění je součástí Pravidel a tedy povinností a nemůže být ignorováno.

Směrnice proti podvádění je součástí Pravidel a její aplikace je povinná pro všechny turnaje hrané na FIDE rating.

Organizátor před začátkem akce kontaktuje hlavního rozhodčího kvůli vytvoření plánu anti-cheatingových opatření.

Organizátor po dohodě s rozhodčím a podle svých možností vytvoří nejlepší možné hrací prostředí podle svého vědomí a svědomí.

Jak bylo řečeno rozdělení opatření podle úrovně tak, jak je to navrženo ve Směrnici není reálné. Je tedy vhodné navrhnout jiné rozdělení.

- soutěže **jednotlivců**
 - **profesionální:** MČR mužů, MČR žen a MČR juniorů v praktickém šachu, turnaje s průměrem > 2500 ELO
 - **poloprofesionální** otevřené mezinárodní turnaje, kde je průměr prvních deseti hráčů > 2500 ELO, uzavřené turnaje na normy
 - **amatérské:** ostatní turnaje ratingované na FIDE
- soutěže **družstev**
 - **profesionální:** extraliga
 - **amatérské:** ostatní soutěže ratingované na FIDE

- kontinentální a světová mistrovství konaná na našem území podléhají inspekci vyšších orgánů, mohou čerpat z uvedených doporučení, ale nemusí

Profesionálních turnajů se účastní hráči, kteří si šachem vydělávají nebo alespoň přivydělávají. Šach pro ně tedy není pouze formou zábavy a trávení volného času, a proto je brán seriózně. Je tedy legitimní po hráčích požadovat, aby dodržovali přísnější pravidla. Zároveň takoví hráči mají možnost zisku vyšších finančních cen. Případná úroveň podvodníků může být vyšší.

Doporučení pro profesionální turnaje jednotlivců a družstev:

- oznámení anti-cheatingových opatření v propozicích nebo rozpisu soutěže
- zavedení systému kontrol pomocí detektoru kovů (zapůjčeného od KR ŠSČR), kterého bude možné využít v případě podezření
- provedení rozumného počtu kontrol před partií nebo po partii
- povinnost zaslání partií ke kontrole softwarovým nástrojem prof. Regana a doporučení činit tak průběžně po každém kole
- zpoždění online přenosu o 15 minut
- zákaz uplatnění výjimky o umístění elektronických přístrojů do zavazadla nebo oděvu, žádné přístroje včetně hodinek nesmí být vnášeny do hracího prostoru (hlavní rozhodčí může povolit výjimku pro kola 1–8 v extralize nebo naopak pro poslední kolo ostatních turnajů)
- organizátor se pokusí zajistit bezpečné místo pro odkládání elektroniky
- hráči se nemohou bavit mezi sebou ani s kapitánem nebo divákem bez přítomnosti rozhodčího

Jako poloprofesionální turnaje jsou brány ty, kde se potkávají profesionálové a amatéři na jedné soutěži. Na takových turnajích je možné plnit normy, což je činí potenciálně rizikovými, jak bylo vysvětleno v kapitole 1, protože jsou bránou do profesionálního šachu. Jejich charakter je také zpravidla odlišný a dosahují daleko větších rozměrů než turnaje profesionální, díky čemuž některá opatření nejsou možná. Tyto turnaje také mají sociální rozměr, který je neopominutelný.

Doporučení pro poloprofesionální turnaje jednotlivců:

- oznámení anti-cheatingových opatření v propozicích nebo rozpisu soutěže
- zavedení systému kontrol pomocí detektoru kovů (zapůjčeného od KR ŠSČR), kterého bude možné využít v případě podezření
- povinnost zaslání partií ke kontrole softwarovým nástrojem prof. Regana a doporučení činit tak průběžně po každém kole
- zpoždění online přenosu o 15 minut
- možnost ponechání elektronických zařízení v zavazadle nebo oděvu, které hráč během partie nepoužívá
- organizátor se pokusí zajistit bezpečné místo pro odkládání elektroniky

- hráči se nemohou bavit mezi sebou nebo s divákem o průběhu partií

Ročně je jsou u nás odehrány stovky zápasů amatérských družstev. Začínají 1. a 2. ligu a pokračují ke krajským přeborům a dalším nižším soutěžím. Odehrávají se zpravidla v klubovnách domácího družstva, ty se svou kvalitou a možnostmi napříč republikou značně liší. U zápasu jsou mnohdy přítomni tzv. hrající rozhodčí nebo je v roli rozhodčího kapitán domácího družstva, což FIDE ani oficiálně nedovoluje. Hráči na taková utkání buď cestují, nebo i docházejí po zaměstnání. S výjimkou některých družstev v 1. a 2. lize nebo MČR družstev se skutečně jedná o amatéry, kteří mají šachy pouze jako koníček. Riziko výskytu profesionálních podvodníků je proto výrazně nižší.

Doporučení pro amatérské turnaje družstev:

- oznámení rozhodčím o zákazu používání elektronických přístrojů před zahájením kola (možnost uložení přístrojů po dohodě s domácím kapitánem s ohledem na vybavení hrací místnosti)
- možnost ponechání elektronických zařízení v zavazadle nebo oděvu, které hráč během partie nepoužívá
- v případě zazvonění telefonu nebo jeho použití prohlášení partie daného hráče za prohranou a skutečnost zapsat do zápisu o utkání
- hráči se nemohou bavit mezi sebou nebo s divákem o průběhu partií

Zbývající turnaje jednotlivců zahrnují MČR v rapid šachu, MČR v bleskovém šachu všech kategorií, mistrovské soutěže dětí, stejně tak jako Grand Prix v rapid šachu, všechny národní i mezinárodní turnaje ve vážném šachu, rapidu a blesku, které se zasílají k zápočtu na FIDE. Tyto turnaje jsou buď příliš velké, nebo je nemožné nad nimi vytvořit větší kontrolu z jiných důvodů. Nejde v nich o normy ani o velké finanční ceny a můžeme tedy předpokládat, že je u nich menší motivace k podvádění. Jako nejrizikovější z nich se jeví snad MČR do 16 let ve vážném šachu, které se považuje za prestižní a rozhoduje o rozdělení hráčů na listinách talentů, čímž vytváří na hráče a jejich trenéry určitý tlak, který může být potenciálně nebezpečný. Riziko však není tak velké, aby byl turnaj umístěn do vyšší kategorie.

Doporučení pro amatérské turnaje jednotlivců:

- oznámení rozhodčím o zákazu používání elektronických přístrojů před zahájením kola
- možnost ponechání elektronických zařízení v zavazadle nebo oděvu, které hráč během partie nepoužívá
- v případě zazvonění telefonu nebo jeho použití prohlášení partie daného hráče za prohranou a uvést do závěrečné zprávy nebo informovat KR ŠSČR
- hráči se nemohou bavit mezi sebou nebo s divákem o průběhu partií

Pro řešení prohřešků na turnajích by měla být zřízena Komise proti podvádění ŠSČR. Tato komise by přijímala písemné stížnosti, které by prověřovala po vzoru Fair Play komise FIDE. Stížnost by mohl podat hráč nebo rozhodčí s platným

registračním číslem LOK. Samotné vyplnění, podepsání a podání takové stížnosti by mělo být dostatečným filtrem na nepodložená obvinění a není již zapotřebí udělit tresty při neprokázání podvádění, které je velmi seriózním prohřeškem a pro odsouzení vyžaduje přesvědčivé důkazy, jak je ilustrováno výše.

Případy podvodů budou řešeny nově zřízenou Komisí proti podvádění ŠSČR.

Stížnost společně se všemi dostupnými důkazy může oficiálně písemně podat Komisi každý přímý účastník incidentu s platným číslem LOK. Komise podle charakteru případu rozhodne, zda je v její pravomoci nebo má být předán FIDE.

V případě, že dojde k podezření v průběhu turnaje, musí rozhodčí postupovat diskrétně, ale důrazně. S ohledem na výše uvedený případ, který podala Fair play komise, a byl zamítnut Etickou komisí, je jasné, že na místě je nutné zajistit všechny možné důkazy, protože zpětně to již nelze. Při nalezení skrytého zařízení je nutné jednat a hráče přímo konfrontovat. Odmítnutí odemčení mobilního telefonu může být analogicky bráno jako odmítnutí podrobit se prohlídce a být důvodem k okamžitému ukončení partie a vyřazení hráče z turnaje. To potvrzují i historické příklady uvedené na konci kapitoly 1.

V případě zazvonění mobilního telefonu aj. v průběhu kola nebo při stížení hráče z používání telefonu nebo jiného elektronického přístroje prohlásí rozhodčí partii za prohranou. O dalším postupu rozhodne podle svého nejlepšího vědomí a svědomí.

V případě podezření z podvádění požádá rozhodčí hráče o předložení telefonu. Odmítnutí spolupráce je považováno za přiznání a má za následek vyloučení hráče z turnaje. V případě předložení, rozhodčí prověří telefon a o dalším postupu rozhodne podle svého nejlepšího vědomí a svědomí.

Jestliže rozhodčí objeví skryté zařízení v hracím prostoru a nemá podezření na žádného hráče, diskrétně místo monitoruje, nebo k této činnosti zvolí tajného asistenta.

Jestliže rozhodčí uzná chování některého hráče jako podezřelé, diskrétně jej sleduje, nebo k této činnosti zvolí tajného asistenta.

Jestliže rozhodčí objeví skryté zařízení v hracím prostoru a má podezření na určitého hráče, zdvořile jej konfrontuje a zjistí, zda mu přístroj patří nebo ne.

V případě, že hráč popře vlastnictví telefonu, může buď jít o jiného hráče, nebo hráč může lhát. Rozhodčí se může rozumnými prostředky snažit zjistit, komu přístroj patří nebo jej vrátit, kde jej našel, a situaci dále monitorovat.

Jestliže je přístroj odemčený, je vhodným způsobem zjištění vlastnictví telefonát na některé číslo. V případě že je přístroj zamčený, je možné požádat organizátora o telefonní číslo daného hráče a pokusit se na telefon zavolat. Jakékoliv další zásahy mohou již narušovat soukromí vlastníka a jsou v rozporu se zákonem. Pokud je přístroj vypnutý, je vhodné zvolit variantu navrácení přístroje na místo nalezení a mít ho pod dohledem.

I v případě, že rozhodčí žádné podezření nemá, měl by pravidelně a

*pečlivě kontrolovat toalety i místa pro kouření a pro občerstvení.
K rozhodnutí prohledání hráče během partie musí být silný důvod na úrovni přímého svědectví.
Jestliže není možné zjistit, komu přístroj patří, musí být nakonec odevzdán provozovateli budovy nebo na obecním úřadě v místě hry.
Situace, které nejsou explicitně popsány, by měly být řešeny analogií s uvedeným přístupem.*

V případě, že hráč nebo organizátor chce zavést anti-cheatingová opatření jako zpoždění přenosu o 15 minut nebo zaslání partií ke kontrole a neví jak postupovat, může požádat o radu nebo o konktanktní údaje KR ŠSČR, případně nově zřízenou komisi.

*V případě problémů a nejasností je možné kontaktovat KR ŠSČR.
Stejně jako v případě požadavku o kontakt na profesora Regana nebo pracovníků přenosu na chess24.*

Rozhodčí i organizátoři musí mít neustále na paměti, že veškeré prostředky se vytváří za účelem ochrany hry a hráčů a jednat s ohledem na to. Cílem by mělo být vytvořit atmosféru, ve které se hráči cítí dobře a bezpečně.

Závěr

Problematika podvádění v šachu s počítačovou asistencí je horkým tématem, které vzbuzuje široké spektrum rozmanitých názorů a s nimi spojených emocí. Přijetí opatření, které by s ním bojovalo je na jedné straně dlouhá léta vyžadováno a na straně druhé přijímáno s velkou nechutí a odporem.

S ohledem na postavení šachu ve společnosti, na zájmy svazu, sponzorů a dalších aktérů jsou možnosti řešení tohoto problému velmi omezené. Z podstaty problému je navíc jasné, že jeho úplné vyřešení je v zásadě nemožné, stejně jako není možné zabránit páchání zločinů. Jeho částečné vyřešení zase vyžaduje značné finanční prostředky, neboť přístroje, které jsou finančně dostupné, není obtížné přelstít a bylo by zapotřebí mít k dispozici pokročilejší techniku.

Na druhé straně ale jak z analýzy, tak z logiky vyplývá, že různé soutěže vyžadují různé stupně ochrany. Klíčem k úspěchu tedy může být navržení konkrétních opatření na míru každého typu turnaje.

Nic nenasvědčuje tomu, že skutečných podvodníků je velké množství, i když je zřejmé, že chytit se podařilo pouze ty neúspěšné. Je tedy zároveň nutné k problému přistupovat střízlivě a nenafukovat jej víc, než je nezbytně nutné k zavedení některých změn. Přílišná horlivost může mít spíše negativní dopad a šířit paniku, které se snažíme bránit.

Práce rozhodčího se prokazatelně komplikuje oproti dřívějšímu stavu. Nyní je od něj vyžadován nový typ aktivity, musí být ve střehu, znát zdokumentované případy, aby věděl, čeho si všimnout a umět pružně reagovat na nastalé situace, které se diametrálně liší od problémů, které řeší standardně v souladu s Pravidly.

Je postaven do pozice posla špatných zpráv, kdy musí o nutnosti zavedení anti-cheatingových prostředků informovat organizátory, kteří se jim brání, a hráče, kteří sice do určité míry uznávají jejich nutnost, ale přesto je obtěžují. K tomu aby doporučené postupy vynutil, přitom reálně nemá dostatečnou pravomoc, přestože v teorii by ji mít měl.

Důležitým poselstvím této práce, které je zapotřebí rozšířit mezi organizátory českých turnajů započítávaných na FIDE rating, je, že cheating je skutečným problémem, který jsou povinni řešit, protože jim to ukládají Pravidla.

Na základě vlastních zkušeností a rozboru osvědčených postupů na úspěšných akcích byl vypracován seznam doporučení pro ŠSČR a pro organizátory a rozhodčí (viz 3.4), kteří chtějí k problému přistoupit zodpovědně a kteří mají zájem.

Tento dokument by měl být předložen k diskusi odborným komisím ŠSČR a některé jeho části by mohly být schváleny a vydány ve formě směrnice, kterou už by bylo nutné dodržovat povinně.

Literatura

- [1] Ústavní zákon 2/1993 Sb., listina základních práv a svobod.
- [2] Zákon 151/2000 Sb., zákon o telekomunikacích a o změně dalších zákonů.
- [3] Zákon 49/1997 Sb., zákon o elektronických komunikacích a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o elektronických komunikacích).
- [4] Zákon 89/2012 Sb., občanský zákoník.
- [5] Karen Abbott. The 1904 olympic marathon may have been the strangest ever, 2012. Citováno 1. 5. 2019. URL: <https://www.smithsonianmag.com/history/the-1904-olympic-marathon-may-have-been-the-strangest-ever-14910747/>.
- [6] Šachový svaz České republiky. Legislativa, 2019. Citováno 1. 5. 2019. URL: <https://www.chess.cz/sachovy-svaz-cr/legislativa/>.
- [7] Chess Arbiters' Association. Laws historic, 2018. Citováno 1. 5. 2019. URL: http://www.chessarbitersassociation.co.uk/html/laws_historic.html.
- [8] Petr Bezouška. Našel jsem cizí věc. co s ní? Citováno 1. 5. 2019. URL: <https://www.prkpartners.com/rekodifikace/legislativni-novinky/252-nasel-jsem-cizi-vec.-co-s-ni/?fbclid=IwAR0xZmIOM2qAdJ01ipIv3Xd01Bp01jZpWa9o5vdPvb17a1JV52mxMbLieTo>.
- [9] Chess-News. Cheating in chess: the problem won't go away, 2011. Citováno 1. 5. 2019. URL: <https://en.chessbase.com/post/cheating-in-che-the-problem-won-t-go-away>.
- [10] Chess-News. Banned for cheating – banned for years!, 2012. Citováno 1. 5. 2019. URL: <http://chess-news.ru/en/node/9038>.
- [11] ChessBase. French chess federation suspends players accused of cheating, 2011. Citováno 1. 5. 2019. URL: <https://en.chessbase.com/post/french-che-federation-suspends-players-accused-of-cheating>.
- [12] ChessBase. Cheating scandal: player disqualified for cell phone use, 2012. Citováno 1. 5. 2019. URL: <https://en.chessbase.com/post/cheating-scandal-player-disqualified-for-cell-phone-use>.
- [13] ChessBase. Fide confirms sanctions in french cheating case, 2012. Citováno 1. 5. 2019. URL: <https://en.chessbase.com/post/fide-confirms-sanctions-in-french-cheating-case>.
- [14] ChessBase. Professor builds better program to detect cheating in chess, 2012. Citováno 1. 5. 2019. URL: <https://en.chessbase.com/post/profeor-builds-better-program-to-detect-cheating-in-che>.

- [15] FIDE Arbiters' Commission. Fide arbiters' magazine. (1), 6 2015. Citováno 1. 5. 2019. URL: http://arbiters.fide.com/images/stories/downloads/2015/FIDE_Arbiters_Magazine_No_1_-_July_2015.pdf.
- [16] FIDE Arbiters' Commission. Fide arbiters' magazine. (2), 2 2016. Citováno 1. 5. 2019. URL: http://arbiters.fide.com/images/stories/downloads/2016/FIDE_Arbiters_Magazine_No_2_-_February_2016.pdf.
- [17] FIDE Arbiters' Commission. Fide arbiters' magazine. (3), 8 2016. Citováno 1. 5. 2019. URL: http://arbiters.fide.com/images/stories/downloads/2016/FIDE_Arbiters_Magazine_No_3_-_August_2016.pdf.
- [18] FIDE Ethics Commission. List of decisions, 2018. Citováno 1. 5. 2019. URL: <http://ethics.fide.com/?fbclid=IwAR2Ihj4yGaec5DhDAnuZz6RQTZmJimeQo-0zli2ZB-9J3Pu6hk7PKmINDMI>.
- [19] Dorsa Derakhshani. Nigel short calls anti-cheating rule "anti-chess", 2016. Citováno 1. 5. 2019. URL: [https://chess24.com/en/read/news/Nigel+Short+calls+anti-cheating+rule+"anti-chess"](https://chess24.com/en/read/news/Nigel+Short+calls+anti-cheating+rule+).
- [20] Federation Internationale des Echecs. Fide code of ethics, 1996. Citováno 1. 5. 2019. URL: <https://www.fide.com/fide/handbook.html?id=9&view=category>.
- [21] Federation Internationale des Echecs. Fide code of ethics, 1996. Citováno 1. 5. 2019. URL: <https://www.fide.com/fide/handbook.html?id=9&view=category>.
- [22] Federation Internationale des Echecs. Rating progress chart: Magnus carlsen, 2012. Citováno 1. 5. 2019. URL: <https://ratings.fide.com/id.phtml?event=1503014>.
- [23] Federation Internationale des Echecs. Anti-cheating guidelines, 2014. Citováno 1. 5. 2019. URL: <https://www.fide.com/FIDE/handbook/Anti%20Cheating%20Guidelines.pdf>.
- [24] Federation Internationale des Echecs. Anti-cheating guidelines, 2014. Citováno 1. 5. 2019. URL: <https://www.fide.com/FIDE/handbook/Anti%20Cheating%20Guidelines.pdf>.
- [25] Federation Internationale des Echecs. Fide - world chess federation, 2018. Citováno 1. 5. 2019. URL: <https://www.fide.com/fide/fide-world-chess-federation.html>.
- [26] Federation Internationale des Echecs. Fide laws of chess taking effect from 1 january 2018, 2018. Citováno 1. 5. 2019. URL: <https://www.fide.com/fide/handbook.html?id=208&view=article>.
- [27] Federation Internationale des Echecs. Handbook, 2018. Citováno 1. 5. 2019. URL: <https://www.fide.com/fide/handbook.html>.

- [28] Peter Doggers. Gm solozhenkin suspended for making cheating accusations; fellow gms protest, 2018. Citováno 1. 5. 2019. URL: <https://www.chess.com/news/view/gm-solozhenkin-suspended-for-cheating-accusations-fellow-gms-protest>.
- [29] Joseph Druso. Soviet fencer disqualified for cheating, 1976. Citováno 1. 5. 2019. URL: <https://www.nytimes.com/1976/07/20/archives/soviet-fencer-disqualified-for-cheating-a-soviet-fencer-is.html>.
- [30] Bobby Fischer. The russians have fixed world chess. *Sports Illustrated*, pages 18–19, 8 1962. Online archiv. URL: <https://www.si.com/vault/issue/42447/25>.
- [31] Frederic Friedel. A history of cheating in chess (1), 2011. Citováno 1. 5. 2019. URL: <https://en.chessbase.com/post/a-history-of-cheating-in-che-1->.
- [32] Frederic Friedel. A history of cheating in chess (2), 2011. Citováno 1. 5. 2019. URL: <https://en.chessbase.com/post/a-history-of-cheating-in-che-2>.
- [33] Frederic Friedel. A history of cheating in chess (3), 2011. Citováno 1. 5. 2019. URL: <https://en.chessbase.com/post/a-history-of-cheating-in-che-3->.
- [34] Frederic Friedel. A history of cheating in chess (4), 2012. Citováno 1. 5. 2019. URL: <https://en.chessbase.com/post/a-history-of-cheating-in-chess-4>.
- [35] Frederic Friedel. A history of cheating in chess (5), 2014. Citováno 1. 5. 2019. URL: <https://en.chessbase.com/post/a-history-of-cheating-in-chess-5>.
- [36] Staff Writer Greg Uyeno. 10 biggest doping scandals in olympics history, 2016. Citováno 1. 5. 2019. URL: <https://www.livescience.com/55779-biggest-doping-scandals-in-olympics-history.html>.
- [37] Interpol. Interpol and ioc renew partnership to strengthen sports integrity, 2018. Citováno 1. 5. 2019. URL: <https://www.interpol.int/en/News-and-Events/News/2018/INTERPOL-and-IOC-renew-partnership-to-strengthen-sports-integrity>.
- [38] ESPN network. Sportscenter flashback: Kerrigan attacked, 2003. Citováno 1. 5. 2019. URL: http://www.espn.com/classic/s/sc_flashback_kerrigan_harding.html.
- [39] EOC EU Office. Guidelines for single points of contact for integrity in sport. How it was published, Brussels, 1 2019. POINTS Project.
- [40] Pinkerton. Pinkerton is the official anti-cheating partner for the world chess championship, 2018. Citováno 1. 5. 2019. URL: https://www.fide.com/images/stories/NEWS_2018/FIDE_NEWS/Congress/Annexes/Annex_25.pdf.

- [41] Fair play commission. 89th fide congress: General assembly minutes and annexes: Anti-cheating protection measures, 2018. Citováno 1. 5. 2019. URL: https://www.fide.com/images/stories/NEWS_2018/FIDE_NEWS/Congress/Annexes/Annex_25.pdf.
- [42] Fair play commission. 89th fide congress: General assembly minutes and annexes: Anti-cheating regulations, 2018. Citováno 1. 5. 2019. URL: https://www.fide.com/images/stories/NEWS_2018/FIDE_NEWS/Congress/Annexes/Annex_25.pdf.
- [43] AZ Quotes. Citáty g. kasparova. Citováno 1. 5. 2019. URL: https://www.azquotes.com/author/7760-Garry_Kasparov/tag/computer.
- [44] Andre Schulz. *The Big Book of World Chess Championships: 46 title fights – from Steinitz to Carlsen*. New In Chess, 2016.
- [45] Gregory Serper. The secrets of prearranged draws in chess, 2019. Citováno 1. 5. 2019. URL: <https://www.chess.com/article/view/the-secrets-of-prearranged-draws>.
- [46] Albert Silver. Fide ethics issues 3-month ban to zhukova, 2017. Citováno 1. 5. 2019. URL: [https://chess24.com/en/read/news/Nigel+Short+calls+anti-cheating+rule+"anti-chess"](https://chess24.com/en/read/news/Nigel+Short+calls+anti-cheating+rule+).
- [47] KMK ŠSČR. Nová šachová aplikace od Štěpána Žilky, 2018. Citováno 1. 5. 2019. URL: <https://www.chess.cz/nova-sachova-aplikace-od-stepana-zilky/>.
- [48] CCRL team. Complete rating list, 2019. Citováno 1. 5. 2019. URL: http://ccrl.chessdom.com/ccrl/4040/rating_list_all.html.
- [49] TRG. 89th fide congress: General assembly minutes and annexes: Fide trainers' commission, 2018. Citováno 1. 5. 2019. URL: http://www.fide.com/images/stories/NEWS_2018/FIDE_NEWS/Congress/Annexes/Annex_50.pdf.
- [50] Bill Wall. Computers and chess - a history, 2017. Citováno 1. 5. 2019. URL: <https://www.chess.com/article/view/computers-and-chess---a-history>.
- [51] Mark Weeks. World chess championship 1978 karpov - korchnoi title match - yogurt, parapsychology, ananda marga, 2008. Citováno 1. 5. 2019. URL: [https://www.mark-weeks.com/chess/78kk\\$\\$01.htm](https://www.mark-weeks.com/chess/78kk$$01.htm).
- [52] Interview with Viswanathan Anand in Der Spiegel. Vishy anand: 'chess is like acting', 2008. Citováno 1. 5. 2019. URL: <https://en.chessbase.com/post/vishy-anand-che-is-like-acting->.

Rady a doporučení

Obecná doporučení:

- Směrnice proti podvádění je součástí Pravidel a její aplikace je povinná pro všechny turnaje hrané na FIDE rating.
- Rozhodčí je obeznámen se Směrnicí proti podvádění a v rozumné míře ji uplatňuje na turnajích tak, aby to odpovídalo zásadám fair play, logice a konkrétním okolnostem.
- Organizátor před začátkem akce kontaktuje hlavního rozhodčího kvůli vytvoření plánu anti-cheatingových opatření (týká se profesionálních a polo-profesionálních akcí, viz dále).
- Při prošetřování případů, provádění kontrol a kontaktu s hráči jedná rozhodčí diskrétně, zdvořile a s úctou.
- Rozhodčí se aktivně zajímá o potenciálně podezřelé případy a možnost podvádění nebere na lehkou váhu.
- Organizátor po dohodě s rozhodčím a podle svých možností vytvoří nejlepší možné hrací prostředí podle svého vědomí a svědomí.
- Případy podvodů budou řešeny nově zřízenou Komisí proti podvádění ŠSČR.
- Stížnost společně se všemi dostupnými důkazy může oficiálně písemně podat Komisi každý přímý účastník incidentu s platným číslem LOK.
- Komise podle charakteru případu rozhodne, zda je v její pravomoci nebo má být předán FIDE.
- V případě problémů a nejasností je možné kontaktovat KR ŠSČR. Stejně jako v případě požadavku o kontakt na profesora Regana nebo pracovníků přenosu na chess24.

Doporučený postup rozhodčího v případě podezření na turnajích:

- V případě zazvonění mobilního telefonu aj. v průběhu kola nebo přistižení hráče z používání telefonu nebo jiného elektronického přístroje prohlásí rozhodčí partii za prohranou. O dalším postupu rozhodne podle svého nejlepšího vědomí a svědomí.
- V případě podezření z podvádění požádá rozhodčí hráče o předložení telefonu. Odmítnutí spolupráce je považováno za přiznání a má za následek vyloučení hráče z turnaje. V případě předložení, rozhodčí prověří telefon a o dalším postupu rozhodne podle svého nejlepšího vědomí a svědomí.
- Jestliže rozhodčí objeví skryté zařízení v hracím prostoru a nemá podezření na žádného hráče, diskrétně místo monitoruje, nebo k této činnosti zvolí tajného asistenta.

- Jestliže rozhodčí uzná chování některého hráče jako podezřelé, diskrétně jej sleduje, nebo k této činnosti zvolí tajného asistenta.
- Jestliže rozhodčí objeví skryté zařízení v hracím prostoru a má podezření na určitého hráče, zdvořile jej konfrontuje a zjistí, zda mu přístroj patří nebo ne.
- V případě, že hráč popře vlastnictví telefonu, může buď jít o jiného hráče nebo hráč může lhát. Rozhodčí se může rozumnými prostředky snažit zjistit komu přístroj patří nebo jej vrátit, kde jej našel a situaci dále monitorovat.
- Jestliže je přístroj odemčený, je vhodným způsobem zjištění vlastnictví telefonát na některé číslo. V případě že je přístroj zamčený, je možné požádat organizátora o telefonní číslo daného hráče a pokusit se na telefon zavolat. Jakékoliv další zásahy mohou již narušovat soukromí vlastníka a jsou v rozporu se zákonem. Pokud je přístroj vypnutý, je vhodné zvolit variantu navrácení přístroje na místo nalezení a mít ho pod dohledem.
- I v případě, že rozhodčí žádné podezření nemá, měl by pravidelně a pečlivě kontrolovat toalety i místa pro kouření a pro občerstvení.
- K rozhodnutí prohledání hráče během partie musí být silný důvod na úrovni přímého svědectví.
- Jestliže není možné zjistit, komu přístroj patří, musí být nakonec odevzdán provozovateli budovy nebo na obecním úřadě v místě hry.
- Situace, které nejsou explicitně popsány, by měly být řešeny analogií s uvedeným přístupem.

Rozdělení soutěží u nás:

- soutěže **jednotlivců**
 - **profesionální:** MČR mužů, MČR žen a MČR juniorů v praktickém šachu, turnaje s průměrem > 2500 ELO
 - **poloprofesionální** otevřené mezinárodní turnaje, kde je průměr prvních deseti hráčů > 2500 ELO, uzavřené turnaje na normy
 - **amatérské:** ostatní turnaje ratingované na FIDE
- soutěže **družstev**
 - **profesionální:** extraliga
 - **amatérské:** ostatní soutěže ratingované na FIDE
- kontinentální a světová mistrovství konaná na našem území podléhají inspekci vyšších orgánů, mohou čerpat z uvedených doporučení, ale nemusí

Doporučení pro profesionální turnaje jednotlivců a družstev:

- oznámení anti-cheatingových opatření v propozicích nebo rozpisu soutěže

- zavedení systému kontrol pomocí detektoru kovů (zapůjčeného od KR ŠSČR), kterého bude možné využít v případě podezření
- provedení rozumného počtu kontrol před partií nebo po partií
- povinnost zaslání partií ke kontrole softwarovým nástrojem prof. Regana a doporučení činit tak průběžně po každém kole
- zpoždění online přenosu o 15 minut
- zákaz uplatnění výjimky o umístění elektronických přístrojů do zavazadla nebo oděvu, žádné přístroje včetně hodinek nesmí být vnášeny do hracího prostoru (hlavní rozhodčí může povolit výjimku pro kola 1–8 v extralize nebo naopak pro poslední kolo osatních turnajů)
- organizátor se pokusí zajistit bezpečné místo pro odkládání elektroniky
- hráči se nemohou bavit mezi sebou ani s kapitánem nebo divákem bez přítomnosti rozhodčího

Doporučení pro poloprofesionální turnaje jednotlivců:

- oznámení anti-cheatingových opatření v propozicích nebo rozpisu soutěže
- zavedení systému kontrol pomocí detektoru kovů (zapůjčeného od KR ŠSČR), kterého bude možné využít v případě podezření
- povinnost zaslání partií ke kontrole softwarovým nástrojem prof. Regana a doporučení činit tak průběžně po každém kole
- zpoždění online přenosu o 15 minut
- možnost ponechání elektronických zařízení v zavazadle nebo oděvu, které hráč během partie nepoužívá
- organizátor se pokusí zajistit bezpečné místo pro odkládání elektroniky
- hráči se nemohou bavit mezi sebou nebo s divákem o průběhu partií

Doporučení pro amatérské turnaje družstev:

- oznámení rozhodčím o zákazu používání elektronických přístrojů před zahájením kola (možnost uložení přístrojů po dohodě s domácím kapitánem s ohledem na vybavení hrací místnosti)
- možnost ponechání elektronických zařízení v zavazadle nebo oděvu, které hráč během partie nepoužívá
- v případě zazvonění telefonu nebo jeho použití prohlášení partie daného hráče za prohranou a skutečnost zapsat do zápisu o utkání
- hráči se nemohou bavit mezi sebou nebo s divákem o průběhu partií

Doporučení pro amatérské turnaje jednotlivců:

- oznámení rozhodčím o zákazu používání elektronických přístrojů před zahájením kola
- možnost ponechání elektronických zařízení v zavazadle nebo oděvu, které hráč během partie nepoužívá
- v případě zazvonění telefonu nebo jeho použití prohlášení partie daného hráče za prohranou a uvést do závěrečné zprávy nebo informovat KR ŠSČR
- hráči se nemohou bavit mezi sebou nebo s divákem o průběhu partií